SUCCULENTA

ISSN 0039-4467 - AUGUSTUS 2016
NUMMER 4 - JAARGANG 95

CACTUSREISJE

Ben Wijffelaars

Als zoveel afdelingen van Succulenta verzorgt ook mijn afdeling Gorinchem – 's-Hertogenbosch een jaarlijks cactusreisje. De laatste jaren doen we dat samen met de afdelingen Eindhoven en Tilburg. Uit kostenbesparing, maar natuurlijk ook vanwege onze vaste chauffeuse Mimi, maken we gebruik van een comfortabele touringcar uit het Belgische Turnhout. Ik heb de samenstellers van het tv-programma 'Nederland van Boven' onlangs voorgesteld een complete aflevering te wijden aan de route die Mimi af moet leggen om vanuit Turnhout op drie locaties cactusliefhebbers op te halen en weer af te leveren, tussendoor dan ook nog eens minimaal vier cactusadressen te bezoeken en ook nog eens volgens het rijtijdenbesluit voor 8 uur terug te zijn in Turnhout. Ik geef het u te doen, destijds nog zonder TomTom, te laveren door het Westland tussen kassencomplexen vol met trostomaten en puntpaprika's.

De jaarlijks wisselende volgorde van ophalen en afleveren van de drie afdelingen is nog complexer in te plannen dan de landelijke schoolvakanties. Daar komt nog bij dat de liefhebbers uit Eindhoven, maar ook die uit Tilburg, op de terugreis volgepakte dozen en losse planten nogal nonchalant in het vooronder van de bus plaatsen. Ondanks de tip van Mimi om 'plooikratten' te gebruiken in plaats van bananendozen en Jumbo-tassen heeft zij in de loop der jaren een zodanige verzameling op kunnen bouwen van achtergelaten cactussen dat zij heeft aangekondigd in het voorjaar van 2017 een opendeurdag te organiseren ergens in de Belgische Kempen.

Tussendoor dient ook nog te worden geluncht. In het verleden vond dit plaats in een lokaal restaurant, restaria, eetatelier of welke modieuze naam die dingen tegenwoordig ook maar hebben. Hoe uitgebreider de kaart hoe liever dat ze het hadden en hoe langer het plaatsen van de bestellingen duurde. Het is mij opgevallen dat, om een voor mij duistere reden, cactusliefhebbers ook nog eens de gewoonte hebben om per persoon te willen afrekenen. Bourgondisch of niet, ook Brabanders lijden hieraan! In Honselersdijk liep dat een keer zo uit de hand dat een goedwillende serveerster huilend haar schortje afdeed en het terras afvluchtte.

Teneinde ook wat tijd over te houden voor het inkopen van cactussen heeft onze voorzitter een rigoureus einde gemaakt aan deze praktijken. Tegenwoordig wordt een copieuze lunch voorbereid en ter plaatse klaargemaakt door hemzelf en zijn niet genoeg te prijzen echtgenote. Echter, ook dit lovenswaardig streven dreigt te verzanden. Waar er tot voor kort geen keuzemogelijkheden waren – het was tomatensoep of geen soep – zag ik onlangs ook al rijk gevulde champignonsoep langskomen (mét stengels), luxe broodjes en drie soorten fruit. Er wordt al geopperd dat volgend jaar een aanhanger mee kan achter de bus, zoals ik die onlangs zag op het "Hippe Happen Festival" in de Vinex-wijk waar ik tegenwoordig woon. Gelet op de uitpuilende reserves van Succulenta en de nauwe banden van onze voorzitter met het Hoofdbestuur moet dit haalbaar zijn!

bwijffelaars@planet.nl

DE PLAATJESALBUMS VAN VERKADE EN PETTE

Theo Heijnsdijk

Nu ik al ruim vijf jaar artikelen in Succulenta schrijf die beginnen met een plaatje en een citaat uit een plaatjesalbum uit de dertiger jaren van de vorige eeuw, is het tijd om eens aandacht te besteden aan de betreffende albums zelf.

Verkade was de eerste in Nederland met verzamelplaatjes. Het begon in 1898 toen Ericus Verkade junior, de zoon van de gelijknamige oprichter van de firma Verkade & Comp., op bezoek was bij Duitse collega's. Hij zag daar allerlei gratis plaatjes met leuke opdruk. Die werden bij de producten mee verpakt. Hij nam drieduizend plaatjes van voornamelijk sprookjes mee naar Nederland, maar eenmaal thuis wist hij niet precies wat hij ermee aan moest.

Pas in 1903 werden de plaatjes bij rollen beschuit en pakken koekjes mee verpakt. Achter op de Duitse plaatjes had Ericus reclameteksten voor Verkade-producten laten drukken. De vermoedelijk eerste grootschalige merchandisingsactie was een feit. Het was een groot succes en klanten gingen vragen naar albums om de plaatjes in te plakken.
In 1903 verscheen het eerste, tekstloze album, dat als titel 'Plaatjesalbum' droeg (afb.1). De dame met rol beschuit en een pak biscuits is een schoondochter van Ericus Verkade. Het album kostte ƒ 0,50. Op internetveilingen gaat dit album tegenwoordig voor prijzen rond de € 250,- van de hand.

Ook het tweede en het derde album (1904 en 1905) waren gewijd aan sprookjes. Maar de familie Verkade was erg kunstzinnig – de beroemde acteur Eduard Verkade en de kunstschilder Jan Verkade waren ook zonen van de oprichter – en stoorde zich aan de povere kwaliteit van die eerste drie albums. Daarom besloot zij in 1905 om zelf een album uit te geven, nu met én plaatjes én een verhaal. De toen al zeer beroemde Jac. P. Thijsse werd bereid gevonden om de tekst

Afb. 1: Het eerste album van Verkade (1903)

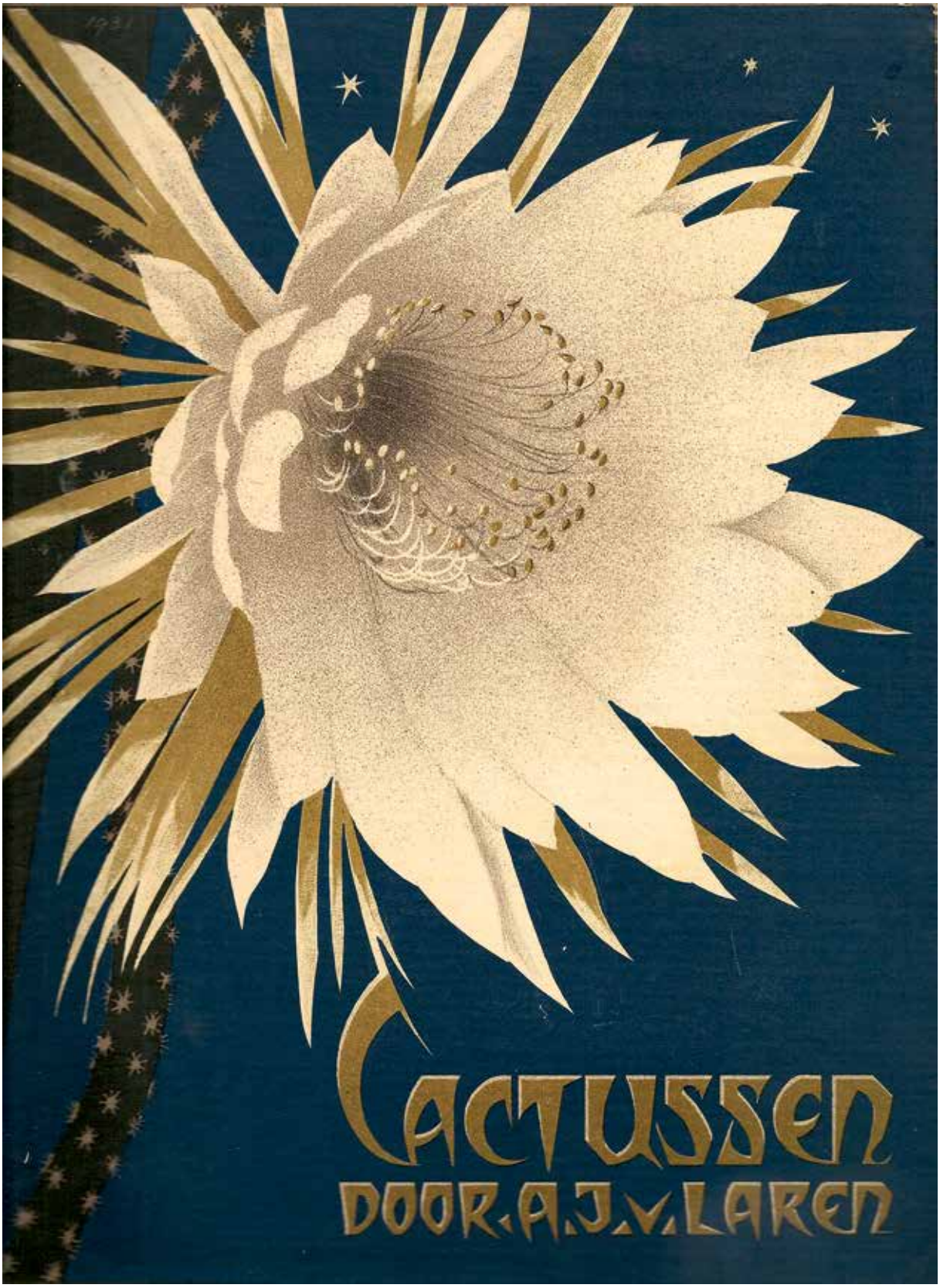
CACTUSSEN
DOOR A.J.V. LAREN

te verzorgen. In 1906 verscheen zijn eerste album 'Lente', in de daaropvolgende jaren gevolgd door 'Zomer', 'Herfst' en 'Winter'. Per album verdiende hij er ƒ 750,- mee.

Nu de jaargetijden op waren, moesten er andere variaties op het thema 'natuur en landschap' gevonden worden. Thijsse zelf had de slogan 'Via koek en beschuit de natuur in' bedacht. In 1910 werd het 'Blonde Duinen', in 1911 'Bonte Wei' en in 1912 het beroemde 'Naardermeer'. In de jaren van de eerste wereldoorlog werd het moeilijker en in 1917 verscheen er geen album. In 1918 weer wel. Maar door de heersende papierschaarste was de oplage van dit album 'Friesland' beperkt. In 1919 volgde er een bescheiden herdruk. De totale oplage schijnt rond de 16.000 exemplaren gelegen te hebben. Pas in 1925 werden de jaarlijkse uitgaven met 'Mijn Aquarium' weer hervat. Het laatste album verscheen in 1940 ('Apen en Hoefdieren in Artis').

Jac. P. Thijsse heeft de tekst geschreven voor negentien van de in totaal dertig albums die tot 1940 verschenen (inclusief de drie aangekochte). Als nakomertje (zijn twintigste) verscheen in 1995, in eigentijdse vorm, het album 'Eik en Beuk'. Dit was oorspronkelijk gepland voor 1935, maar is toen om niet opgehelderde reden vervangen door 'Hans de Torenkraai' van H.E. Kuylman.

De oplage van de eerste albums bedroeg enige tienduizenden. Bij latere albums was dat meer dan 100.000. Het totaal in omloop gebrachte aantal albums is ongeveer 2,2 miljoen; het aantal plaatjes dat in omloop is gebracht, ligt rond de 300 miljoen.

Het succes van de grandioze publieksactie van Verkade liet andere fabrikanten natuurlijk niet onberoerd. Wilde je meedingen om de gunsten van de klant dan moest je ook met een plaatjesalbum komen. Zo kwamen er allerlei albums uit. Een greep: Van Nelle met kabouter Piggelmee (vanaf 1920), Bussink's koekfabriek (Deventer Koek) met albums over topografie, de avonturen van Flipje uit Tiel, Douwe Egberts met kaartjes voor verzamelalbums over landen, Virginia Cigarettes met plaatjes van auto's en vliegtuigen en King pepermunt. Zelf verzamelde ik in mijn jeugd

Afb. 2: Het cactusalbum van Verkade (oktober 1931)

Afb. 3: De aankondiging van het cactusalbum van Verkade in het blad 'Succulentenkunde', dat slechts twee keer verschenen is

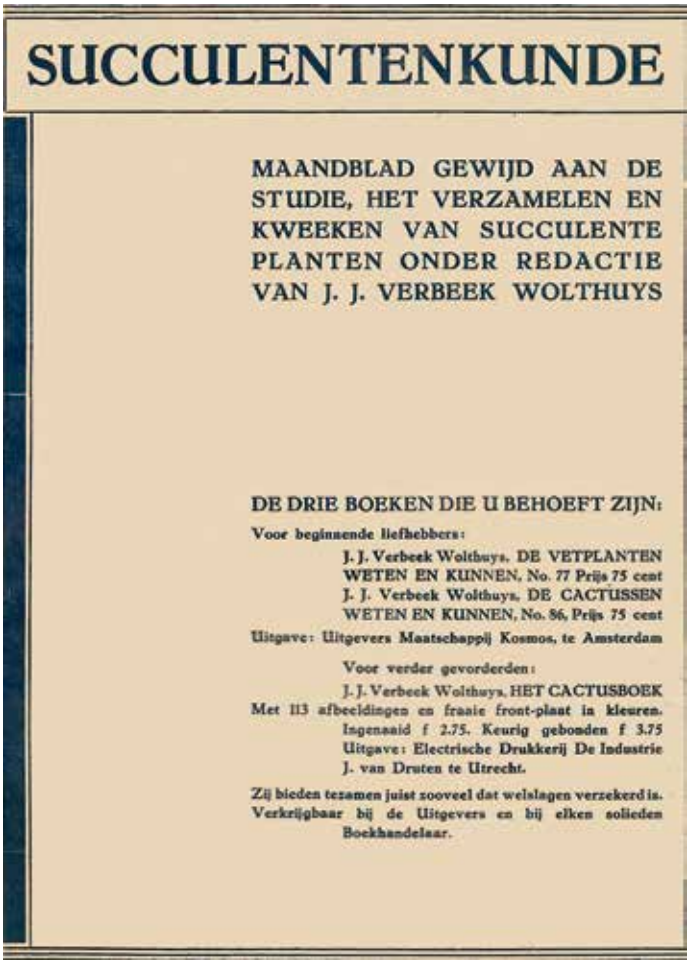

SUCCULENTENKUNDE

MAANDBLAD GEWIJD AAN DE STUDIE, HET VERZAMELEN EN KWEEKEN VAN SUCCULENTE PLANTEN ONDER REDACTIE VAN J. J. VERBEEK WOLTHUYS

DE DRIE BOEKEN DIE U BEHOEFT ZIJN:

Voor beginnende liefhebbers:

J. J. Verbeek Wolthuys, DE VETPLANTEN WETEN EN KUNNEN, No. 77 Prijs 75 cent
J. J. Verbeek Wolthuys, DE CACTUSSEN WETEN EN KUNNEN, No. 86, Prijs 75 cent

Uitgave: Uitgevers Maatschappij Kosmos, te Amsterdam

Voor verder gevorderden:

J. J. Verbeek Wolthuys, HET CACTUSBOEK
Met 113 afbeeldingen en fraaie front-plaat in kleuren. Ingenaaid f 2.75. Keurig gebonden f 3.75
Uitgave: Electrische Drukkerij De Industrie J. van Druten te Utrecht.

Zij bieden tezamen juist zooveel dat welslagen verzekerd is. Verkrijgbaar bij de Uitgevers en bij elken solieden Boekhandelaar.

Afb. 4. De redacteur van 'Succulentenkunde' was niet erg bescheiden

de plaatjes van Rizzla (Zó leer je vogels, vissen,… enz. kennen) en de voetbalclub-emblemen van Niemeijer, die bij onder andere Samson shag zaten. Ik heb ze nog steeds. En de klantenbinding

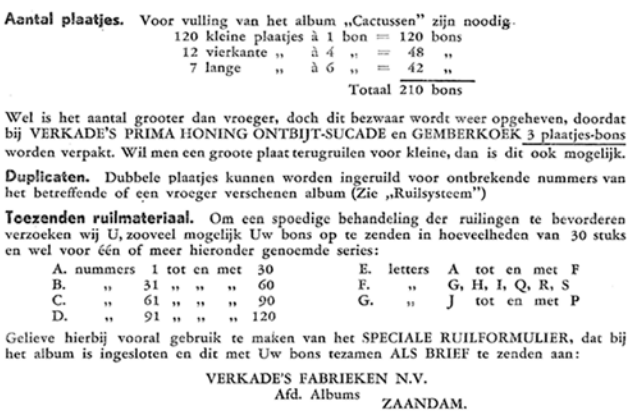

Aantal plaatjes. Voor vulling van het album „Cactussen" zijn noodig.

120 kleine plaatjes	à 1 bon	=	120	bons
12 vierkante „	à 4 „	=	48	„
7 lange „	à 6 „	=	42	„
	Totaal		210	bons

Wel is het aantal grooter dan vroeger, doch dit bezwaar wordt weer opgeheven, doordat bij VERKADE'S PRIMA HONING ONTBIJT-SUCADE en GEMBERKOEK 3 plaatjes-bons worden verpakt. Wil men een groote plaat terugruilen voor kleine, dan is dit ook mogelijk.

Duplicaten. Dubbele plaatjes kunnen worden ingeruild voor ontbrekende nummers van het betreffende of een vroeger verschenen album (Zie „Ruilsysteem")

Toezenden ruilmateriaal. Om een spoedige behandeling der ruilingen te bevorderen verzoeken wij U, zooveel mogelijk Uw bons op te zenden in hoeveelheden van 30 stuks en wel voor één of meer hieronder genoemde series:

A. nummers	1 tot en met	30	E. letters	A	tot en met F
B. „	31 „ „ „	60	F. „	G, H, I, Q, R, S	
C. „	61 „ „ „	90	G. „	J	tot en met P
D. „	91 „ „ „	120			

Gelieve hierbij vooral gebruik te maken van het SPECIALE RUILFORMULIER, dat bij het album is ingesloten en dit met Uw bons tezamen ALS BRIEF te zenden aan:

VERKADE'S FABRIEKEN N.V.
Afd. Albums
ZAANDAM.

door middel van verzamelwoede werkt nog steeds. Denk maar aan speldjes en de sleutelhangers in de jaren 60 en de hedendaagse acties van ketens als Albert Heijn (voetballers, moestuintjes).

In 1931, bij het 25-jarig bestaan van de 'echte' Verkade-albums verscheen het album 'Cactussen', geschreven door A.J. van Laren, hortulanus van de Hortus Botanicus in Amsterdam (afb. 2). Hij had ook al het album van 1928, 'Kamerplanten', geschreven. In 1929 was hij lid van Succulenta geworden. In het maandblad 'Succulentenkunde' jaargang 1, nummer 1 van september 1931 vond ik een juichende aankondiging (afb. 3).

Het genoemde maandblad is overigens maar twee keer verschenen. Het was opgericht door de heer J.J. Verbeek Wolthuys. Deze medeoprichter, en later erelid van Succulenta, was niet bepaald het prototype van een bescheiden persoon. Op de titelpagina van het blad stelt hij onomwonden dat de lezer drie boeken beslist moet hebben. Alle drie zijn ze geschreven door……. J.J. Verbeek Wolthuys (zie afb. 4).

Bij het cactusalbum werd ook afgestapt van het mee verpakken van plaatjes bij de Verkade-producten. Er werden nu alleen nog maar bonnen verpakt en die konden dan ingewisseld worden voor plaatjes. Dat kon per post of persoonlijk in Zaandam of een van de kantoren in Den Haag, Utrecht en Tilburg of bij de vertegenwoordiger in Rotterdam. Daarnaast was er ook een

Voor het inplakken van de plaatjes was er ook instructie :

Inplakken. De plaatjes moeten in het album worden geplakt met goede kleefstof, zooals *Gluton* van de *Firma Talens & Zoon te Apeldoorn*, die overal te verkrijgen is in potjes met penseel van f 0.30, f 0.45, f 0.90 of f 1—. Een weinig Gluton aan de hoeken en in het midden der plaatjes is voldoende. Men helpe jeugdige verzamelaars bij het inplakken, om beschadiging van albums of plaatjes te voorkomen.

uitgebreid ruilsysteem.

Op de vorige pagina een fragment van het aparte inlegvel waarop alles uitgelegd werd.

De inleiding van zijn Cactusboek begint Van Laren als volgt:

"Dit Cactussenalbum is gewijd aan de karakteristieke schoonheid, de mystieke herkomst en de wonderlijke vormen der thans zoo populaire Cactussenfamilie, als uitzonderlijk verschijnsel in de plantenwereld."

En het eindigt met:

"De plaatjes van de beide heeren Rol en den heer Voermans zijn voor een deel vervaardigd naar exemplaren in den Amsterdamschen Hortus, voor een grooter deel naar planten in de Cactuskweekerij van de firma Th. Jansen en Zoon te 's Gravenhage, voor wier hulpvaardige medewerking hier een woord van dank op zijn plaats is."

Daartussen gaat het voornamelijk over de systematiek en de naamgeving waarin de hoofdrol weggelegd is voor de Amerikanen Britton & Rose. Daarbij geeft hij aan dat er, om de cactussen nader tot de Nederlandse verzamelaar te brengen, voor alle besproken planten Nederlandse namen "ontworpen" zijn.

In de 'Succulenta' van november 1931 staat een recensie. Deze is van de hand van G.D. Duursma, ook een van de oprichters van Succulenta. Hij schreef onder meer:

"Thans, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum der Verkade's Albums, verscheen „Cactussen" om de kroon op het werk te zetten. Want dit album is wel het mooiste onder hare voorgangers. Niet, omdat wij als cactusliefhebbers het zoo mooi vinden, of omdat het ons bijzonder interesseert, maar vooral hierom, dat het de cactusplanten zoo natuurgetrouw afbeeldt. Hierin zijn de teekenaars C. Rol, J. Voerman Jr. en H. Rol bijzonder goed geslaagd, veel beter dan b.v. in „Kamerplanten", dat nu drie jaar geleden verscheen.

Wel is waar zijn op de meeste plaatjes slechts gedeelten van planten afgebeeld, maar toch zóó karakteristiek, dat iedereen, ook de leek, de planten direct herkennen kan. De tekst, de bekwame pen des heeren van Laren ontvloeid, behandelt achtereenvolgens: ……"

En iets verderop:

"De heer van Laren heeft naast de wetenschappelijke benamingen ook gepoogd Nederlandsche namen te geven. Wij voor ons gelooven niet, dat deze, behoudens een uitzondering, ooit populair zullen worden."

En daarin heeft Duursma in ieder geval gelijk gekregen. Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die meldde dat zijn Geelglans-Bescactus zo mooi bloeide. Wij noemen die plant *Notocactus leninghausii*. Ook bij de naam Gekerfde Egelkogelcactus zal vermoedelijk bij niemand een lichtje gaan branden. Daarmee bedoelde Van Laren *Lobivia pentlandii*.

Duursma, die al vanaf de oprichting van Succulenta bestuurslid én hoofdredacteur van het maandblad was, heeft wel een duidelijk minpuntje gevonden:

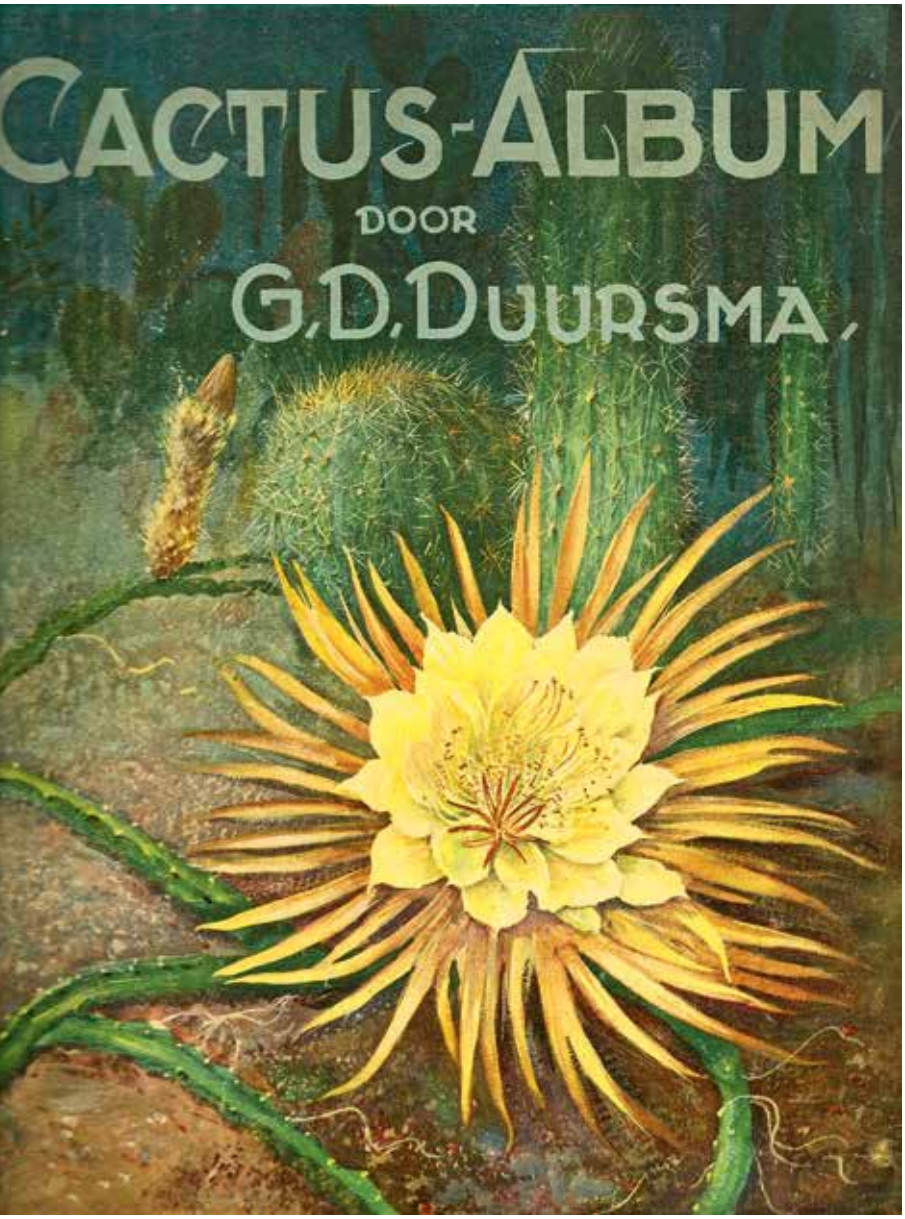

Afb. 5: Het cactusalbum van Pette uit maart 1931, een half jaar voor het verschijnen van het Verkade-album

"Jammer is het, dat zoo bescheiden de aandacht gevestigd werd op het bestaan onzer Vereeniging. Want ongetwijfeld zouden onder de tallooze gebruikers van Verkade's artikelen nog talrijke nieuwe leden gewonnen kunnen worden.
G. D. D."

Duursma had al heel lang de gewoonte om zijn artikelen alleen met zijn initialen te ondertekenen. Dat kunnen natuurlijk alleen schrijvers die een grote bekendheid hebben, zich veroorloven. Een hedendaags voorbeeld is de schrijver die op de omslag van zijn boeken alleen A. F. Th. laat zetten.

Intussen was tot grote woede van de Verkade-directie in maart van hetzelfde jaar 1931, dus een halfjaar vóór het Verkade-album, al een ander plaatjesalbum verschenen over cactussen en andere vetplanten: Pette's Cactus-Album, geschreven door … G.D. Duursma (afb. 5). Grappig is het titelblad (afb. 6), waaruit blijkt dat het boek niet alleen voor cactusliefhebbers is maar ook "voor hen die het willen worden".

Jan Benjamin Pette in Wormerveer was fabrikant van chocolade en andere cacaoproducten. Hij had al eerder plaatjes uitgegeven. Eind 1928 begon Pette met de voorbereidingen voor zijn eerste echte plaatjesalbum, "Pette's Sprookjesalbum" door tante Annie, geïllustreerd door

K. Koekkoek. Dit album is echter om onbekende redenen niet uitgegeven. Intussen was hij gegrepen door de cactushobby, die zo eind twintiger jaren van de vorige eeuw steeds populairder werd. Maar het kan ook zijn vrouw geweest zijn. In de ledenlijsten van Succulenta, vanaf de oprichting in 1919, vond ik nergens zijn naam als lid maar in 1929 is wel zijn vrouw Mevr. Anna Pette – Le Nobel lid geworden. Hoe dan ook, in 1930 stelde hij Duursma voor om een plaatjesboek over cactussen te schrijven.

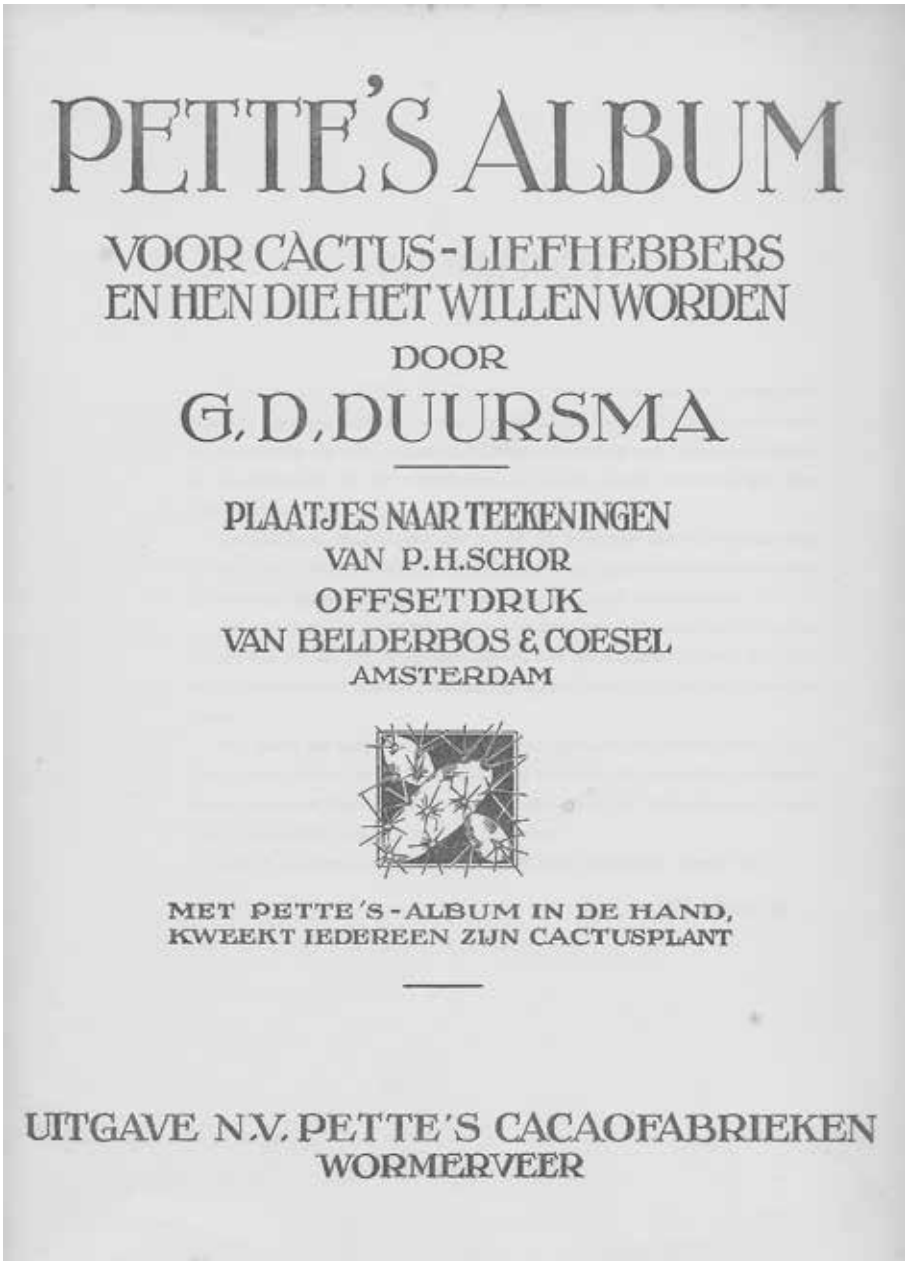

Afb. 6: Het titelblad van Pette's album (maart 1931)

Toen het boek uitkwam (uiteraard zonder plantennamen in het Nederlands) werd de heer Pette door Verkade beschuldigd van bedrijfsspionage. Dat lijkt overdreven, maar er zat toch wel een luchtje aan. Het album heeft hetzelfde formaat en dezelfde stijl als de Verkade-albums. Er werden twee grote platen meegeleverd en de kopers moesten daarnaast genummerde plaatjes (1-132) en acht grotere plaatjes (A- H, J en K) verzamelen en inplakken. Het album kostte *f* 0,75,- Het Verkade-album cactussen kostte *f* 1,- en er moesten 120 genummerde kleine plaatjes in en negentien grote (A t/m S).

De plaatjes in Pette's album zijn gemaakt door de Amsterdamse schilder en tekenaar Pieter Schor. Ik vind ze van duidelijk mindere kwaliteit dan de plaatjes in het

In ruil aangeboden: een compleet stel cactusplaatjes van **Verkade,** tegen een compleet stel van **Pette's** Album, door A. L. KLOMPE, Zierikzee.

In ruil aangeboden: Een nieuw, geheel volledig *Cactusalbum* van Verkade tegen een dito van **Pette** of een complete serie Cactusplaatjes van **Pette.**

Adres: P. S. WANSINK, Dam B 88, Zierikzee.

Gevraagd door O. Neyssel, Rembrandtlaan Zwolle: 50 plaatjes van Pette's Cactus-album in ruil voor 100 bonnen of plaatjes van Verkade's Cactus-album.

Aangeboden: 50 Verkade's cactusbons, 50 Droste-Indiëplaatjes, 34 Kwatta-winkeliersbonnen en 120 Driessen-A-D-omslagen in ruil voor Pette's cactus-plaatjes.

Adres: mej. J. van den Berg, Oude Molenweg 22, Hengelo (O.)

Wie ruilt een complete serie Verkade's bons „Cactussen" tegen circa 70 kleine en 10 groote platen van het Pette's album „Cactussen" of het hiervoor noodige aantal „Indiaantjes". Adres: H. Bulk, Anninksweg 25, Hengelo (O.).

Verkade-album. Wel heel apart is dat de plant niet getekend is tegen een neutrale achtergrond, zoals bij Verkade, maar dat de omgeving van de plant ook getekend is. Niet de natuurlijke omgeving maar de plek waar de cactus getekend is. Zie bijvoorbeeld de afbeelding van *Echinocactus* (*Hamatocactus*) *setispinus* (afb. 7), die helaas foutief getooid is met een typische echinocereusbloem in plaats van geel met een rood hart en gele stamper, zoals in de tekst wel correct wordt vermeld. Afb. 8 toont dezelfde soort in het Verkade-album, waar hij de Borstel-Haakcactus heet.

Ook van het Pette-album is een recensie te vinden in de 'Succulenta' van april 1931. Deze is geschreven door J.M. van den Houten, bestuurslid en mederedacteur van Succulenta. Hij schreef onder andere:

"De naam van den auteur staat ons voldoende borg voor een populaire, maar tevens degelijke behandeling van het onderwerp, zoodat het album ten volle aan de eischen van practijk en wetenschap voldoet. Maar wat ons bovenal verheugt en ook een langgekoesterde wensch van den schrijver is, dat zijn de natuurgetrouwe albumplaatjes. Om de groote kosten deinzen bijna alle boeken voor het opnemen van gekleurde afbeeldingen terug en hier bood zich nu eene gelegenheid een 132 kleine en een tiental grootere afbeeldingen in kleur te laten maken van onze meest aanbevelenswaardige soorten. Met aandacht hebben we de plaatjes bekeken en we moeten een compliment maken aan den schilder P. H. Schor, die op zoo gelukkige wijze de juiste kleurverhoudingen wist te treffen. Inderdaad is dit album een keurig stuk werk, zoowel wat inhoud als uitvoering betreft en we twijfelen dan ook niet, of het zal zijn weg wel vinden. Begin met het bij uwen winkelier voor 75 cent te bestellen; in de bekende Pette's artikelen vindt u dan wel een vingerwijzing, hoe u spoedig de plaatjes bijeen kunt brengen.

Hij eindigt als volgt:

"Alles bij elkaar genomen zal dit album blijken een uiterst werkzaam propagandamiddel voor onze Vetplantenliefhebberij te zijn en als zoodanig krijgt het een eereplaats in onze boekerij."

De oplage van het Pette-album was een stuk kleiner dan die van Verkade en de plaatjes waren zeldzamer. Vandaar

Aangeboden een complete serie (210 bons) voor Verkade's Cactusalbum, in ruil voor Cactusplantjes.]. G: H. Leyding, Groenestraat 126, Nijmegen.

Aangeboden: Een complete serie Verkade's cactusbons (210) in ruil voor een of meer der volgende planten. Astr. asterias, Etus microspermus, Etus Williamsii, Esis aurea, Ereus Knippelianus, Ereus Poselgerianus, Mamm. senilis, Cer. grandiflorus. Adres: J. v. d. Elshout, Bosschendijk D 55, Oudenbosch.

Afb. 7: Plaatje van Hamatocactus setispinus, abusievelijk met een echinocereusbloem, in het cactusalbum van Pette

Afb. 8: Plaatje van Hamatocactus setispinus in het cactusalbum van Verkade

dat er onder de liefhebbers een grote vraag naar deze plaatjes ontstond. In de laatste maanden van 1932 stonden er veel vragen als bovenstaande in de ruilrubriek van Succulenta.

Het Verkade-album van 1932 werd "Vetplanten", ook weer geschreven door Van Laren. Op de omslag (afb. 9) prijkte een *Pachyphytum oviferum*, oftewel het Eitjes-Wasblad.

Ook nu weer tekende Duursma voor de recensie in Succulenta (november 1932). Met dezelfde loftuitingen en dezelfde klachten als bij het eerste album:

"De welversneden pen van den heer van Laren, is er borg voor, dat het tekstgedeelte in orde is. Niet alleen de pasbegonnen liefhebber, maar vooral de meergevorderde, zal er veel van z'n gading in vinden.

Evenals in het Cactusalbum heeft de auteur er naar gestreefd naast de wetenschappelijke benaming ook een Nederlandsche naam te geven. Hoewel wij niet gelooven, dat deze namen burgerrecht zullen verkrijgen, toch heeft het vermelden daarvan wel eenige beteekenis, vooral nu onder elk plaatje naast de Nederl. naam ook de Latijnsche is afgedrukt. Zoo brengt dit album weer een reeks van hoogst belangwekkende succulenten onder de oogen van het publiek, waardoor de liefhebber in staat wordt gesteld hieruit vele der schoonste en merkwaardigste soorten te kiezen, te leeren kennen en kweeken. En wie nog geen oog heeft voor de aantrekkelijkheden der succulenten gaat er, met dit boek in de hand, allicht toe over ook

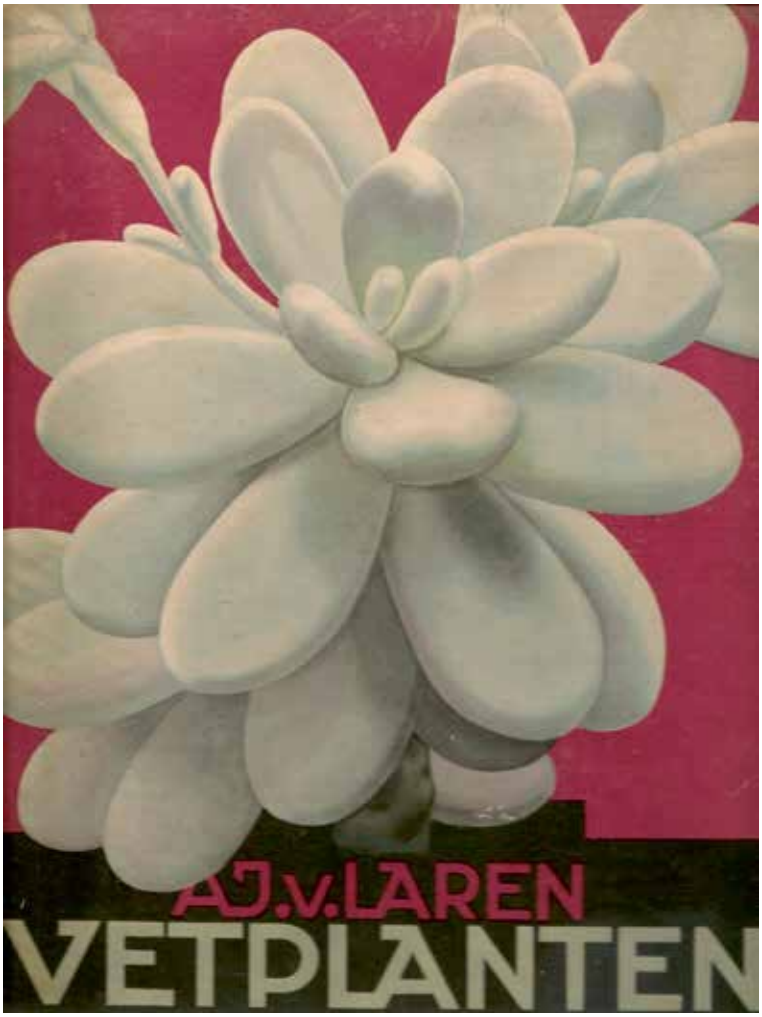

Afb. 9. Het vetplantenalbum van Verkade (oktober 1932).

eenige succulenten te gaan kweeken. Zoo heeft dan Verkade's Vetplanten album bovendien voor onze liefhebberij een sterk propagandistische waarde. — Jammer, dat op het bestaan van onze vereeniging niet even de aandacht gevestigd werd."

Die propagandistische waarde hebben de Verkade-albums vast wel gehad. In de ruilrubriek van Succulenta werd regelmatig om planten gevraagd die in de boeken besproken waren, zie bovenaan pag. 159.

Niet onvermeld mag blijven dat beide boeken van Van Laren ten behoeve van de Amerikaanse markt ook naar het Engels vertaald zijn. In 1935 verscheen "Succulents other than cacti" en later in hetzelfde jaar "Cactus". De albums werden uitgegeven door Abbey San Encino Press in L.A. De oplage van het cactusboek was 1500 en van het andere boek 1000. De vertaler was een zekere E.J. Labarre.

De Verkade-albums hebben een vaste plek gekregen in de Nederlandse geschiedenis van de 20e eeuw. Ze zitten in het collectief geheugen. In heel veel huishoudens zijn er nog exemplaren aanwezig. In de naoorlogse jaren van wederopbouw en de roerige zestiger jaren was er weinig aandacht voor, maar in de zeventiger en tachtiger jaren werden ze uit een soort nostalgisch gevoel weer populair. Zo kon er een soort schaarste ontstaan, waardoor voor een doodgewoon album toch al gauw ƒ 30,- betaald moest worden. Tegenwoordig liggen de prijzen weer veel lager. Dat kan goed komen doordat er veel albums tevoorschijn komen bij het opruimen van de inboedels van overledenen. Van de latere albums zijn er immers meer dan 100.000 verspreid. Zonder veel moeite kun je een compleet album voor € 5,- aanschaffen, bijvoorbeeld in een kringloopwinkel of iets dergelijks. Ik zou zeggen: succulentenliefhebber, sla je slag. Je houdt er een boek met mooie plaatjes en trefzekere beschrijvingen in prachtig archaïsch taalgebruik aan over.

Maasdijk 11
6629 KD Appeltern
th.heijnsdijk@gmail.com

VOOR HET VOETLICHT

Bertus Spee

Thelocactus buekii subsp. matudae

De oostelijke Sierra Madre in Mexico is erg rijk aan cactussen. Deze soort is daar te vinden in de omgeving van Rayones – Iturbide, in de deelstaat Nuevo León. Ze heeft hier maar een klein verspreidingsgebied en groeit meestal op een gipsachtige bodem.

In cultuur planten we deze soort in een mineraalrijk substraat. Tijdens de groei willen de planten best wat water hebben. Na elke watergift laten we de potkluit steeds opdrogen. Een flink zonnige plaats zal de bloei bevorderen.

Vermeerderen gaat goed door zaaien. De planten groeien prima op eigen wortel. Bij een goede verzorging kunnen ze na vijf tot zes jaar bloeien. Op de natuurlijke groeiplaatsen bloeien ze al vanaf februari en dan ook vaak meerdere malen per jaar.

Tijdens de winterrust houden we ze droog bij een minimumtemperatuur van 5 ^{0}C.

Echeveria xichuensis

Dit is een weinig in cultuur voorkomende plant. Ook in de natuur komt ze maar sporadisch voor in de omgeving van Xichú, in de Mexicaanse deelstaat Guanajuato. Ze groeit hier samen met *Turbinicarpus alonsoi*.

In cultuur is ze goed te kweken op een lemig, goed doorlatend substraat. We plaatsen de planten op een zonnige plaats en geven tijdens de groeiperiode regelmatig water.

Vermeerderen gaat prima door zaaien: verse zaden kiemen zeer goed. Bladstekken zijn minder gemakkelijk. Oudere planten vormen soms spruiten aan de basis, die dan gestekt kunnen worden. Tijdens de winterrust kunnen we ze droog houden bij een minimumtemperatuur van 7 ^{0}C.

Echinocereus maritimus

Ook deze planten zien we weinig in cultuur. De natuurlijke groeiplaats ligt langs de westkust van Baja California Norte. Daar vormen ze clusters van wel een meter in doorsnede. Het zijn heel matige bloeiers, die meestal maar enkele bloemen tegelijk tonen.

Ze groeien goed in een zanderig substraat en verlangen een matige watergift. Een terracotta schaal is hiervoor prima geschikt. In de natuur zijn ze elke ochtend kletsnat van de dauw, die vanaf de oceaan komt binnendrijven.

Om te vermeerderen kunnen ze met redelijk resultaat gestekt worden. Ook zaaien is een mogelijkheid, al worden zaden maar weinig aangeboden.

In de winter houden we de planten droog bij een temperatuur van 5-10 ^{0}C, maar op zonnige dagen kunnen ze wat geneveld worden.

Mammillaria haudeana

In de deelstaat Sonora, in de omgeving van Yécora, vinden we het groeigebied van deze juweeltjes. Ze groeien hier op grote kalksteenplaten in een dun laagje substraat. Ze vormen dikke vlezige wortels.

In cultuur kunnen we ze goed in een mineraalrijk substraat, in een ondiepe schaal, planten. Ze verlangen tijdens de groeiperiode een matige watergift, maar wel een zonnige plaats.

Droog overwinteren kan goed bij een minimumtemperatuur van 0 - 5 ^{0}C. Vermeerderen kan door zaaien, maar de ervaring is dat het zaad vaak slecht kiemt. Op eigen wortel groeien ze langzaam. Daarom worden ze ook vaak geënt. Volwassen planten die meerdere kopjes vormen, kunnen met een scherp mes ook gedeeld worden. Voor het oppotten de snijvlakken goed laten drogen.

Diepeneestraat 4
4454 BJ Borssele
speedybert@zeelandnet.nl

HET GESLACHT WEINGARTIA

DE TYPESOORT WEINGARTIA FIDANA

Ludwig Bercht & Albert Hofman

In de eerste aflevering over het geslacht Weingartia (Succulenta 2014, 93(6), 259-266) is de ontstaansgeschiedenis van dit geslacht beschreven. In dit artikel wordt de typesoort van het geslacht, Weingartia fidana (spelling in navolging van Hunt), nader voorgesteld en afgebakend ten opzichte van de andere weingartia's. Zonder overdrijving kan gesteld worden dat dit typisch een soort is waarover weinig bekend was, maar die wel klakkeloos als basis diende voor allerlei taxonomische bespiegelingen.

In de door Curt Backeberg uitgegeven Kakteen-Preisliste 1932 wordt onder andere het door hem op zijn reis uit 1931 verzamelde plantenmateriaal te koop aangeboden. Van *Echinocactus Fidaianus* zijn zowel planten als zaden (cultuurzaden, slechts in porties van 10 zaden en tegen een behoorlijk hoge prijs, waarschijnlijk geoogst van de meegebrachte planten) te koop. Het is goed mogelijk dat er nog authentiek materiaal van Backeberg ergens in een collectie aanwezig is. Tot op heden is evenwel nog geen materiaal gepresenteerd, waarvan de authenticiteit met zekerheid vast te stellen is. Wat weten we over de herkomst van deze vondst van Backeberg? Hoe ziet zij eruit en welke thans bekende populaties zouden hier het beste bij passen?

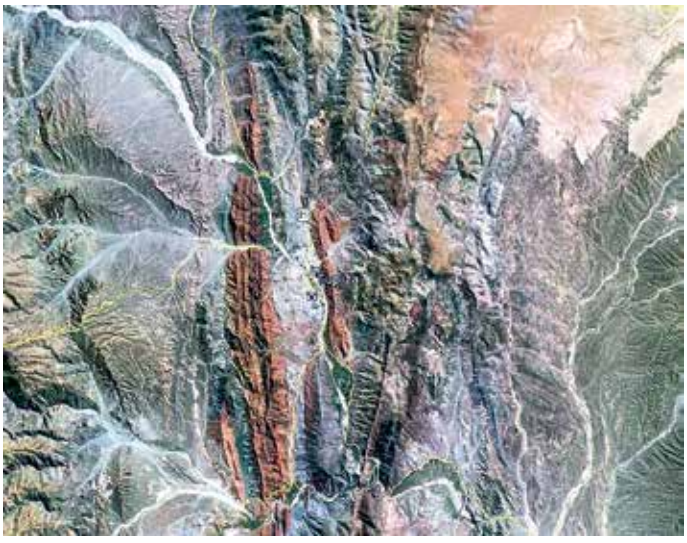

Afb. 1: Kaartje van Tupiza en de omgeving

Wat betreft de typevindplaats

Op zijn eigen wijze beschrijft Backeberg vele jaren later in zijn boek Stachlige Wildnis (1941, verschenen 1942, tweede druk 1943) zijn oponthoud in Tupiza. Uitvoerig beschrijft hij een trektocht van enkele dagen door het gebied ten oosten van Tupiza, maar over het vinden van nieuwe soorten zoals *Echinocactus fidaianus, Lobivia kupperiana* en *L. claeysiana* is hij tamelijk kort van stof. Op zijn eerste volle dag in Tupiza trekt hij door de dalen ten zuiden

van de stad en maakt slechts melding van de prachtig bedoornde *Cleistocactus tupizensis*. De volgende dag vindt hij op de hellingen ten noorden van de stad "längliche Kugelkakteen mit besenartiger Bestachlung und kurzen, gelben Blüten, wie sie bisher nur einmal bekanntgeworden sind, und zwar bei dem *Echinocactus cumingii* ….. Besonders merkwürdig ist, daß die bei Tupiza vorkommende Art (met voetnoot van Backeberg zelf: *Weingartia fidaiana*) große Rüben aufweist, die mit dem Pflanzenkörper nur durch einen dünnen Wurzelhals verbunden sind……". Hij vermeldt verder dat in dezelfde omgeving nog twee bolcactussen werden gevonden, die later zijn beschreven als *Lobivia kupperiana* en *L. claeysiana*.

Hoe ziet de plant eruit

Zoals in de vorige aflevering is aangetoond, bevat de Kakteen-Preisliste uit 1932 geldige beschrijvingen van zowel *Echinocactus Fidaianus* als ook *E. Neumannianus*. De weinige details die Backeberg bij *E. Fidaianus* geeft, zijn: de ribben zijn in grauwe knobbels verdeeld, de bedoorning is bezemachtig en de plant heeft een dikke knol/wortel (in het Duits staat Rübe). In latere beschrijvingen laat hij sommige kenmerken weg en voegt andere toe. De in Backebergs opvatting formele nieuwbeschrijving

Van boven naar beneden:

Afb. 2: De grillige vormen van het rode gesteente in de omgeving van Tupiza
Afb. 3: De groeiplaats van W. fidana, steile hellingen met granietsplit
Afb. 4: De groeiplaats van meer nabij

Afb. 5: Volwassen plant van W. fidana LB 5098

volgt in 1933 in 'Der Kakteenfreund'. Hij kondigt ook een nieuw geslacht (*Spegazzinia*) aan voor deze soort (en voor *E. Neumannianus*) maar de beschrijving is nog onder de benaming *Echinocactus Fidaianus*. In de nieuwbeschrijving worden enkele kenmerken nieuw opgevoerd. De plant is enkelvoudig, maar spruit uit de bovenste en zijdelingse areolen en wordt tot 30 cm hoog en tot 15 cm diameter. De bezemachtige, licht naar boven toe gebogen doorns zijn ongeveer 13 in aantal (waarvan 3-4 aangemerkt worden als middendoorns). De wortelknol blijft staan evenals de opdeling van de ribben in lichtgrauwe knobbels. Duidelijke informatie over de vindplaats ontbreekt.

In 1934 voert Backeberg de soort op onder het nieuwe geslacht *Spegazzinia*, maar ten opzichte van de beschrijving in Der Kakteenfreund is er nauwelijks verschil. Interessant is evenwel de beschrijving van het geslacht *Spegazzinia* (zie ook de vorige aflevering omtrent de ombenoeming van *Spegazzinia* in *Weingartia*) in 1934. Hierbij wordt vermeld dat er tot dat moment twee soorten bekend zijn (*Fidaiana* en *Neumanniana*) die als zeer typisch kenmerk hebben dat de ondergrondse knol middels een dunne hals verbonden is met het bovengrondse deel. De vermelding van deze dunne hals blijft verder in de beschrijvingen aanwezig, zo ook in 'Stachlige Wildnis' en in 'Die Cactaceae' in 1959. Bij de laatste publicatie trekt Backeberg zelf het spruitende karakter in twijfel door te vermoeden dat dit mogelijk niet vrijwillig (onze interpretatie: dus pas bij een schedelbeschadiging) optreedt. De maximale omvang van de planten wordt teruggebracht tot meer dan 20 cm hoog en 12 cm diameter.

In de daaropvolgende jaren is veel discussie ontstaan over de separate status van het geslacht *Weingartia*. Hutchinson deelde het in bij *Gymnocalycium* en Hunt bracht het onder bij *Rebutia*. Als

Afb. 6: Volwassen plant van W. fidana LB 5098

het dan toch als zelfstandig geslacht erkend bleef, dan kwam het samenvoegen met *Sulcorebutia* aan de orde.

Bij Hunt vinden we de weingartia's dus in het geslacht *Rebutia*. Fidana en neumanniana staan beide ingedeeld op soortniveau; bij fidana wordt zonder separate status westii/vilcayensis/lecoriensis ingeschoven, maar cintiensis krijgt een aparte subspeciesrang onder fidana. Vermeldenswaard is nog wel de afbeelding in het New Cactus Lexicon van een plant met veldnummer L 908 met de benaming *Rebutia fidana* uit de omgeving van Tupiza, gevonden op een hoogte van 2500-2600 m. De getoonde plant voldoet uitstekend aan de beschrijving van Backeberg, evenals de opgegeven vindplaats. Verwonderlijk is wel dat aan deze vondst van Lau nauwelijks aandacht is besteed.

Een invloedrijker artikel hoe *W. fidana* eruit zou moeten zien en waar *W. fidana* vandaan komt, is het artikel van Augustin en Hentzschel (2002). Onder *W. fidaiana* worden *W. neumanniana* en de var. *aurantiaca*, *W. kargliana* en *W. pygmaea* als synoniemen opgevoerd. Zij geven daarmee uitvoering aan een hypothese die zij toeschrijven aan Buxbaum (1975) in "Bemerkungen" bij de beschrijving van *Weingartia neumanniana*. Deze aflevering in Krainz, 'Die Kakteen', is evenwel niet van de hand van Buxbaum, maar van G. Frank (zie literatuurlijst). Op basis van deze combinatie stelden zij een plantbeschrijving op, waarin het meest opmerkelijke is dat ze de grootte van de planten aangeven met "bis 4 cm hoch und 6 cm dick". De rest van de beschrijving is ruim aangegeven, zeker om de kenmerken van *W. neumanniana* en *W. pygmaea* erin te laten vallen. De vindplaatsen liggen – met uitzondering van *W. fidana* subsp. *amerhauseri* – op hoogtes rond de 3500 m.

Bij het afgebeelde fotomateriaal wordt een foto afgedrukt met als onderschrift "*W. fidaiana* (Arandia) Typstandort". Bij

Afb. 7: Volwassen plant van W. fidana LB 5098

de beschrijving van de soort staat dat de typevindplaats ligt ten noorden van Tupiza op een hoogte van 3300-3500 m. Anderson (2001/2005) heeft dezelfde opvatting. Waar de aangegeven typevindplaats ligt, kon Augustin in een persoonlijke mededeling niet zeggen. Arandia heeft betrekking op de commerciële plantenhandelaar: Mario Arandia Pacheo (MAP).

De voorlopig laatsten die zich een mening hebben gevormd over de herkomst en synoniemen van *W. fidana* zijn Anceschi en Magli. Zij laten natuuropnamen zien van wat zij als *W. fidana* beschouwen. In de bijgevoegde discussie stellen zij dat ze op basis van veldonderzoek tot de overtuiging zijn gekomen dat *W. cintiensis* en *W. westii* synoniem gesteld kunnen worden aan *W. fidana*. (In een volgende aflevering zal aangetoond worden dat dit in onze opvatting onjuist is).

Bij alle discussies over de separate status van *W. fidana* en *W. neumanniana* alsook de status van al dan niet een apart geslacht *Weingartia* wordt nauwelijks aandacht besteed aan de vele details met inbegrip van de afbeeldingen uit de beschrijvingen van Backeberg. Verschillende veldonderzoekers hebben planten gevonden ten noorden van Tupiza (te ver weg voor de vondst van Backeberg als je uitgaat van een eendaagse voettocht, te paard zou in een dag mogelijk zijn) en deze planten zonder een goede bewijsvoering aangewezen als *W. fidana*.

Toen Ludwig Bercht, Volker Schädlich en Christian Hefti een reis door delen van Bolivia planden, was het niet verwonderlijk dat het thema *W. fidana* in de reis werd opgenomen. Er werd voldoende tijd ingeruimd om de omgeving van Tupiza uitvoerig te onderzoeken.

Tupiza ligt in een vallei aan de Rio Tupiza en is aan alle kanten omringd door bergen, waartussen dalen en

8

9

10

11

12

13

Afb. 14: W. fidana in bloei

Afb. 15: W. fidana, bloemsnede

rivierbeddingen, die vaak een groot gedeelte van het jaar droog staan. Aan de uitvalsweg naar het noorden richting Pampa Mochara zijn in de huidige tijd planten gevonden die tot de soort *L. kupperiana* gerekend kunnen worden. Meldingen over planten die thuishoren in *Weingartia*, zijn ons van direct ten noorden van Tupiza onbekend. De eerste weingartia-vondsten naar het noorden toe zijn pas op en bij de Pampa Mochara en deze planten komen qua uiterlijk geheel niet overeen met de afbeeldingen die Backeberg publiceerde van *W. fidaiana*. Aan de planten uit de omgeving van de Pampa Mochara zal in een latere aflevering aandacht worden besteed.

Van de uitvalsweg naar het noordwesten richting Atocha en ook van de weg naar het westen richting Cerrillos zijn geen weingartia-vondsten bekend. Langs deze laatste weg komt überhaupt weinig vegetatie voor.

Direct aan de zuidwestkant van Tupiza liggen kale bergen doorsneden door (meestal droge) rivierbeddingen. Een bekend punt is Puerta del Diablo, dat ook is opgenomen in een toeristische trektocht te paard. Deels bestaat het gebergte uit een rood gesteente dat met zijn grillige vormen een fotografische trekpleister is, zoals het genoemde Puerta del Diablo. Een ander gedeelte van het gebergte bestaat uit steile hoogten bedekt met grauw granietsplit. Op deze zeer spaarzaam begroeide hellingen groeit een weingartia. Vele foto's werden genomen, metingen verricht en om ook zeker te zijn hoe de planten er ondergronds uitzien, moesten enkele planten ook onder de oppervlakte bestudeerd worden.

Jonge, zichtbare planten hebben een uiterlijk dat onverwisselbaar behoort bij een weingartia. De kopjes staan boven

Hiernaast:

Afb. 8: Jonge plant van W. fidana
Afb. 9: W. fidana, door beschadiging spruitend vanuit de wortelknol
Afb. 10: Het totale beeld van een nog jonge W. fidana LB 5098 (wortelknol deels afgebroken)
Afb. 11: Jonge planten van W. fidana
Afb. 12: W. fidana in knop
Afb. 13: W. fidana in bloei

16

17

17

19

20

21

Afb. 22: Een uitgespoelde plant van W. fidana subsp. amerhauseri LB 5055

het oppervlak, zijn bolrond, de epidermis is groen met regelmatig een bruinviolette tint en op de areolen staan een paar korte doorns, Oudere planten worden kort-zuilvormig, de ribben zijn duidelijk opgedeeld in knobbels en de epidermis is groen met soms een loodgrijze tint. De doorns staan afstaand omhoog gebogen. Onder het bodemoppervlak staat het bovenaardse deel vaak op een dunne hals van meestal een aantal centimeters, daaronder een uitermate dikke wortelknol. De dunne hals behoort duidelijk tot het plantenlichaam en niet tot het wortelgedeelte. De planten spruiten niet, maar als om bepaalde redenen de kop is afgebroken, dan vormen zich op de bovenzijde van de wortelknol nieuwe uitlopers, dan vaak zonder wortelhals.

Hiernaast:
Afb. 16: Plant met onrijpe vrucht
Afb. 17: Plant met rijpe vrucht
Afb. 18: Zaad van W. fidana
Afb. 19: W. fidana subsp. amerhauseri LB 5055
Afb. 20: W. fidana subsp. amerhauseri LB 5055
Afb. 21: W. fidana subsp. amerhauseri LB 5055

Het uiterlijk van de gevonden planten komt heel goed overeen met de door Backeberg afgedrukte foto's. Vooral de korte zuilvorm en de bedoorning passen uitermate goed, evenals de niet opgeschreven observatie dat de planten niet spruiten. Maar bovenal de vorm onder de grond: een uitgesproken wortelhals en een zeer dikke knolwortel, kloppen met de beschrijving van Backeberg. Wij zijn er dan ook ten volle van overtuigd dat deze planten, die ten zuidwesten van Tupiza groeien, *W. fidana* zijn in de zin en opvatting van Backeberg.

Het is spijtig dat ten noorden van Tupiza dergelijke planten tot nu toe niet zijn gevonden. Of was misschien de herinnering van Backeberg bij het opschrijven in zijn boek niet helemaal meer helder? Het is verwonderlijk dat hij bij zijn dagtocht ten zuiden van Tupiza deze planten niet gezien zou hebben. Wij poneren dan ook de opvatting dat Backeberg in zijn herinnering het een en ander door elkaar heeft gehaald. Het mag evenwel verondersteld worden dat als deze planten ook ten noorden van Tupiza voor zouden komen, de habitat

Afb. 23: W. fidana subsp. amerhauseri in bloei

overeenkomstig zal moeten zijn. En dergelijke stenige hellingen met granietsplit zijn ons vanuit het noorden niet bekend.

Derhalve is onze conclusie: het type van het geslacht *Weingartia*, *W. fidana*, komt voor in het gebied direct ten zuidwesten van de stad Tupiza en groeit op steile hellingen bedekt met granietsplit.

De eersten die melding maakten van het voorkomen van deze planten ten zuidwesten van Tupiza, waren Anceschi en Magli. In hun boekje 'Cactusinhabitat' gaan ze uitvoerig in op de discussie of *W. cintiensis* synoniem is met *W. fidana*, maar ze wijden geen woorden aan een bewijs dat ze de echte *W. fidana* in 2007 (A&M 189) gevonden hadden. Op hun website zijn mooie foto's van de planten opgenomen.

Tijdens het zoeken naar de groeiplaats van *Gymnocalycium armatum* vonden Helmut Amerhauser en zijn reisgenoten nabij Paicho Centro planten die later zijn beschreven als *W. fidaiana* subsp. *amerhauseri*. In latere jaren zijn meerdere vindplaatsen in de omgeving van Paicho Centro gelokaliseerd. Geconstateerd kan worden dat de naamgeving gelukkig is gekozen en de verwantschap met *W. fidana* duidelijk is. In afwijking tot het gestelde in de nieuwbeschrijving bloeien echter de meeste planten van deze subspecies eveneens geel (wel wat meer okergeel) en een kleiner percentage heeft kleuren tot donker oranje.

Typering en conclusie

W. fidana subsp. *fidana* en *W. fidana* subsp. *amerhauseri* kenmerken zich door een bovengrondse kortzuilvormige groei, zonder beschadiging niet vertakkend, lichaam opgedeeld in tuberkels, groen tot grijsgroen, tot ca. 20 cm hoog (*W. neumanniana, kargliana* en *pygmaea* zijn bovengronds platronde planten; *W. cintiensis* heeft een aanmerkelijk groter, zuilvormig plantenlichaam en vertakt op latere leeftijd). Ondergronds heeft *W. fidana* een forse knol/penwortel. Beide plantendelen zijn vaak, maar zeker niet altijd, middels een dunnere hals (behorend tot het plantenlichaam) met elkaar verbonden (*W. neumanniana, kargliana* en *pygmaea* hebben ondergronds een gelijksoortig uiterlijk, *W. cintiensis* heeft hoogstens een wat verdikte korte, centrale wortel). Bloemen op de schedel vanuit de nieuwgevormde areolen, een normale weingartia-bloem, geel (voor subsp. *amerhauseri* geel tot oranje). (De bloemen bij *W. neumanniana, kargliana* en *pygmaea* staan eveneens op de nieuwgevormde areolen in de schedel; bij *W. cintiensis* staan de bloemen ook

Afb. 24: W. fidana subsp. amerhauseri in bloei (foto Schädlich)

op oudere areolen). De kenmerken en de verschillen ten opzichte van andere weingartia´s uit de zogenaamde zuidelijke groep zijn samengevat in tabel 1. Groeiplaatsen voor subsp. *fidana* ten zuidwesten van Tupiza en voor subsp. *amerhauseri* in de omgeving van Paicho Centro.

Literatuur:

Anceschi, G. & A. Magli, Cactusinhabitat South America 2011/2013, MODO Infoshop, Bologna.

Anceschi, G. & A. Magli, www.cactusinhabitat.org

Augustin, K. (2006). Weingartia fidaiana subsp. amerhauseri Augustin - Eine neue Weingartienpopulation aus dem Süden Boliviens, Gymnocalycium 19(4): 683-686.

Augustin, K. & G. Hentzschel (2002). Die Gattung Weingartia Werdermann, Teil 1, Besprechung und Neuordnung, Gymnocalycium 15(3): 453-472.

Backeberg, C. (1942, tweede druk 1943). Stachlige Wildnis – 80000 km durch die Urwelt Amerikas, Verlag Neumann, Neudamm.

Bercht, L. & A. Hofman (2014). Het geslacht Weingartia – Rechtzetting van de start, Succulenta 93(6): 259-266.

Frank, G. (1975) in: Weingartia fidaiana (Backeberg) Werdermann in Krainz, H. ed.: Die Kakteen 1:X, Lfg CVIf.

Hunt, D. (2006). The New Cactus Lexicon, dh books, Milborne Port.

Veerweg 18
4024 BP Eck en Wiel

Joris van der Hagenlaan 37
6814 LJ Arnhem

	W.fidana volgens Backeberg (1959)	W. fidana subsp. fidana LB 5098	W. fidana subsp. amerhauseri LB 5055	W. neumanniana	W. cintiensis	W. westii
Lichaam						
Vorm	Enkelvoudig, meer dan 20 cm hoog en 12 cm diameter	Enkelvoudig, gestrekt bolvormig tot kort zuilvormig, tot ca. 20 cm hoog en 10 cm diameter	Enkelvoudig, bolvormig tot kort zuilvormig, tot 12 cm hoog en tot 7 cm diameter	Enkelvoudig, plat bolvormig (in cultuur neiging tot lengtegroei)	Enkelvoudig tot (sterk) spruitend vanuit de basis, dan forse groepen vormend	Enkelvoudig, enigszins afgeplat bolvormig, grote planten tot 20 bij 20 cm
Kleur juveniel		Groen met violette gloed		Violet	Groen	Violet
Kleur adult	Grijsgroen	(Grijs)groen	(Grijs)groen	Groenbruin	Groen	Groen
Hals	Ja	Ja, maar niet altijd (wel duidelijke insnoering)	Ja, maar niet altijd (wel altijd duidelijke insnoering)	Ja	Neen	Neen, wel vaak een insnoering
Wortelstelsel	Dikke knol	Dikke penwortel tot wortelknol	Dikke penwortel tot wortelknol	Dikke penwortel tot wortelknol	Korte, verdikte penwortel	Korte, verdikte penwortel
Ribben						
Vorm	Vrijwel geheel in knobbels opgelost	Niet altijd duidelijk onderscheidbaar, duidelijk geknobbeld	Niet altijd duidelijk onderscheidbaar, duidelijk geknobbeld	Duidelijk herkenbaar, zeer vlak		Duidelijk herkenbaar
Aantal						
Areolen	Groot, dikviltig	Ovaal, enigszins verzonken	Rond, nauwelijks verzonken			
Doorns		Geen duidelijk onderscheid tussen rand- en middendoorns	Geen duidelijk onderscheid tussen rand- en middendoorns			
Randdoorns						
Aantal	Ca. 9, tot 3 cm lang	10-13, tot 3 cm lang	Ca. 9, tot 2 cm lang			
Vorm	Bezemachtig, omhooggebogen	Bundelvormig, recht tot omhooggebogen	Stralend tot bezemachtig, meestal recht			
Kleur	Strogeel tot violetzwart	Overwegend hoornkleurig	Hoornkleurig later vergrijzend			
Middendoorns						
Aantal	3-4, tot 3 cm lang	Bij de randdoorns geteld	Bij de randdoorns geteld			
Vorm	Omhooggebogen					
Kleur	Strogeel tot violetzwart					
Bloemen		4 cm hoog en 3 cm breed	4 cm hoog en 3,5 cm breed			
Plaats		Op de nieuwgevormde areolen	Op de nieuwgevormde areolen	Op de nieuwgevormde areolen	Zowel op de nieuwgevormde als oudere areolen	Zowel op de nieuwgevormde als oudere areolen
Kleur	Geel	Geel tot okergeel	Geel, okergeel tot oranjerood	Geel, okergeel tot rood		
Vrucht	Klein, langwerpig rond, kaal	Besvormig, iets gestrekt	Besvormig, iets gestrekt			
zaad	Weinig	Weinig, ca. 1,5 mm, hilum basaal, beige grauw	Weinig, als type			

Tabel. 1: Detailgegevens voor W. fidana subsp. fidana en subsp. amerhauseri. Voor W. neumanniana, W. cintiensis en W. westii zijn alleen de relevante gegevens ter onderscheid opgenomen.

Nederlands Belgische vereniging van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten

Succulenta

VERENIGINGSNIEUWS

De liefde voor de planten gaat soms ver

Augustus 2016

In dit nummer:

Adressen	46
Uit het bestuur	47
Open dag Ubink 4 juni 2016	49
Evenementen	51
Oproep	51
40- en 50-jarige jubilarissen 2016	52
Instellingen	53
Afdelingsactiviteiten	54
Nieuwe leden mei - juni	55
Advertenties	56

Kopij voor het verenigingsnieuws voor de 1e van de oneven maanden zenden naar:
A. van Zuijlen, Hoefstraat 9, 5345 AM Oss.
E-mail: succulenta@home.nl

ADRESSEN

Bestuur

Voorzitter:
Frans Mommers
Egyptering 18, 5152 MZ Drunen
Tel. 0416- 374393
E-mail: voorzitter@succulenta.nl

Secretaris:
Andre van Zuijlen
Hoefstraat 9. 5345 AM Oss
Tel. 0412 - 630733
E-mail: secretaris@succulenta.nl

Penningmeester:
Rob Feuth
Vecht 147, 2911 ER
Nieuwerkerk aan den IJssel
E-mail: penningmeester@succulenta.nl

PR & Promotie:
Mireille Albeda-Riesenbeck
Johan van Arnhemstraat 15
6824 EN Arnhem
Tel: 0654975126
E-mail: promotie@succulenta.nl

Vice-voorzitter:
Theo Heijnsdijk
Maasdijk 11, 6629 KD Appeltern
Tel: 0487 - 542704
E-mail: vicevoorzitter@succculenta.nl

Bestuurslid:
Jan Paul Betlem
Hakkertsweg 29
7451 LR Holten
E-mail: jpenjj@outlook.com

Financiële Zaken

Betaling via de bankrekening van Succulenta te Nieuwerkerk aan den IJssel:
IBAN: NL31INGB0000680596
BIC: INGBNL2A

Ledenadministratie

Verzoeken om inlichtingen, aanmeldingen lidmaatschap, adreswijzigingen en opzeggingen (vóór 1 december) schriftelijk of per e-mail bij de ledenadministrateur:
Henk Roozegaarde,
Banninkstraat 5,
7255 AT Hengelo Gld.
Tel. 0575 - 465270
E-mail: ledenadministratie@succulenta.nl

Lidmaatschap

Nederland/België	€ 27,–
Ned./België jeugdleden	€ 13,50
Europa	€ 35,–
Buiten Europa	€ 40,–
Inschrijfgeld nieuwe leden	€ 3,–

Nieuwe leden ontvangen gratis de “Gids voor de verzorging van cactussen en vetplanten” door Ton Pullen ter waarde van € 5,–

Advertenties

Advertenties naar:
Andre van Zuijlen, Hoefstraat 9,
5345 AM Oss. Tel 0412 - 630733
E-mail: succulenta@home.nl

Tarieven

1/8	pag	€ 29,50
1/4	pag	€ 45,50
1/2	pag	€ 72,50
1/1	pag	€ 125,00

UIT HET BESTUUR

Beste lezer,

In het verenigingsnieuws van april schreef (toenmalig) secretaris Peter Melis over de verschillen tussen de oudere leden en de leden van de 'nieuwe generatie'.
In het beeld van Peter is de liefhebber van de 'oude stempel' er vooral op gericht om het de plant zelf naar de zin te maken. De jongere ziet de plant meer als een esthetisch verantwoorde decoratieve inhoud van een fraaie pot. In feite zijn dit twee uitersten en de meeste leden zitten daar ergens tussen in. Daarnaast is de hobby van een persoon niet statisch maar ontwikkelt die zich ook, zoals wel blijkt uit de bijdrage van Rob Feuth in het juninummer van Succulenta.
Geheel onbedoeld schopte Peter met zijn schets tegen het zere been van in ieder geval een van onze 'jongere' leden. In de facebookgroep van Succulenta luchtte hij zijn hart. Hij schrijft onder meer:
"Verderop generaliseert hij de jongere generatie nog eens door te stellen dat wij vluchtig even kijken of er wat nieuws is te vinden op het internet om vervolgens weer weg te zijn. Helaas is deze stellingname in de huidige drukke tijden vaak waar, maar ik ben er nog altijd niet zo blij mee in een generiek hokje te worden gezet. Alsof de hobby voor ons slechts iets oppervlakkigs is"
En met die laatste zin legt deze reageerder onbewust de mogelijke verbinding. Die zit hem in de fascinatie voor dit soort planten die bij de betreffende mensen op de een of andere manier, vaak toevallig, opgewekt is.

Ter illustratie wil ik twee gebeurtenissen uit de afgelopen maanden beschrijven.
1. Op de ALV (algemene ledenvergadering) op 23 april 2016 in Ruurlo waren 5 jubilarissen (40 of 50 jaar lid) aanwezig. Wat mij bij de huldiging opviel was dat de meeste al op jonge tot zeer jonge leeftijd, meestal door toedoen van bepalende personen in hun omgeving, in aanraking kwamen met cactussen of vetplanten en vervolgens daardoor gefascineerd raakten. De ene kreeg een schaaltje met cactussen van zijn moeder, een ander kreeg als 8-jarige een sempervivumstekje, weer een ander kweekte al op 10-jarige leeftijd cactussen en de overige twee kwamen via zwager of buurman aan hun hobby.
2. Op de Nijmeegse 'Bijzondere Plantenmarkt' op 19 juni 2016 loopt een jong stel hun ogen uit te kijken op alle uitgestalde planten. Bij mijn kraampje wijzen ze van alles aan, ze stellen vragen en ze kopen een paar plantjes. Het blijkt dat ze toevallig langs het gebouw liepen en uit nieuwsgierigheid naar binnen gekomen zijn.

Je aangetrokken voelen tot succulenten met hun symmetrische of juist bizarre vormen is dus in beide gevallen, na een toevallige triggering, de start van een al dan niet langdurige hobby. Dat is niet iets

oppervlakkigs maar zit ergens diep in het hart. Net zoals het gevoel voor schoonheid. Die jongere liefhebber zet niet zomaar een plant in een decoratieve pot. Nee, hij kiest voor een succulent. Omdat hij die als mooi ervaart. Als je een esthetisch geheel wilt, ga je niet een lelijke plant in een mooie pot zetten.

De verandering in de wijze van beoefening van de hobby is niet los te zien van de maatschappelijke ontwikkelingen in de afgelopen honderd jaar (zo lang bestaat de vereniging al bijna). Denk hierbij aan de economische vooruitgang en toenemende welvaart, technische ontwikkelingen met betrekking tot kassen, verwarming en kweekmethoden, een grotere verkrijgbaarheid, enzovoort. Hierdoor is het verzamelen niet meer beperkt tot een kleine elite die genoeg geld heeft om die eens zo dure hobby te bekostigen (in lang vervlogen tijden waren het voornamelijk botanici, artsen, apothekers, rijke handelaren en aristocraten die zich met cactussen bezig hielden). En dan is er natuurlijk nog de alles omvattende invloed van het internet en de sociale media. Daar vind je in een handomdraai antwoord op alle vragen. Een ander gevolg van de moderne tijd is dat er een overvloed aan keuzes is voor de besteding van de vrije tijd en dat jongeren niet meer focussen op één hobby. Liefhebberijen en de daarmee samenhangende kennis zijn veel meer diffuus geworden. Het verschil tussen de generaties zit hem dus in de manier waarop de liefde voor de planten zich ontwikkelt en tot uiting komt. Je kunt bijna geen winkel binnenstappen of je ziet wel iets dat met succulenten te maken heeft. Zijn het geen echte of namaakplanten dan zijn het wel toilettassen, handdoeken of jurken met cactusmotief. Zo is er de paradoxale situatie ontstaan dat cactussen en vetplanten misschien meer dan ooit in de belangstelling staan maar dat de belangstelling voor het opbouwen van kennis door de nieuwe liefhebbers juist is afgenomen. En hier komen we bij de kern van het bestaan van de vereniging 'Succulenta'. In de statuten worden twee doelen genoemd: 1) het verbreden van kennis omtrent succulente planten en het aankweken van liefde ervoor en 2) de bescherming van de natuur, in het bijzonder waar het succulenten betreft.

De vraag waar het bestuur zich voor gesteld ziet is hoe de vereniging een zodanige vorm kan krijgen dat het hele spectrum aan liefhebbers, dus van zowel de oude als de nieuwe stijl als alles daar tussen in, zich daarin thuis voelt. Het antwoord hebben we nog niet gevonden. Heel graag horen we van met name de 'nieuwe generatie leden' wat zij verwachten van hun vereniging. Wat ontbreekt er, wat is er overbodig en wat kan beter? We horen het graag.

Theo Heijnsdijk,
vice-voorzitter

Sinds 1919
succulenta vereniging
van cactus- en vetplantenliefhebbers

OPEN DAG UBINK 4 JUNI 2016

GEZIEN VANUIT HET PERSPECTIEF VAN SUCCULENTA

Rond half acht 's morgen vertrok ik richting Drunen. Vandaag zou ik, in mijn nieuwe functie als secretaris, samen met de voorzitter aanwezig zijn op de open dag van Ubink. En dus hadden we het ook maar zo geregeld dat we samen naar Kudelstaart zouden rijden.
En zo vertrokken we iets na achten met zijn drieën richting Aalsmeer. Die derde persoon was natuurlijk Tonny, die eigenlijk bij elke gelegenheid Frans vergezelt.

De Succulenta-stand met onze voorzitter

Het voordeel wat een voorzitter heeft is dat je vlak voor de deur mag parkeren en dat niemand komt zeggen dat je weer weg moet en aan de overkant moet gaan staan. Maar ja, wij hadden dan ook het propagandamateriaal van Succulenta bij ons wat allemaal naar binnen moest worden gedragen.
Binnen bleek dat we maar de beschikking hadden over één tafeltje en Fons van de organisatie was niet in staat om er nog een tafeltje bij te regelen. Dus installeerden we ons maar op de hoek waar vroeger de planten stonden voor de plantenkeuring. Zowel plantenkeuring als verloting zijn ondertussen uit het programma verdwenen. We stonden naast en tegenover de standhouders van de door Succulenta georganiseerde cactusbeurs. Het was hier al druk toen we binnenkwamen en het werd eigenlijk steeds drukker. De hele morgen was het in dit gedeelte van de kas druk, natuurlijk ook al omdat hier, zoals gebruikelijk, de koffiehoek was waar gratis koffie en frisdrank werd geschonken.
Onze pr-dame was er niet, dus moesten Frans en ik de hele dag de Succulentastand bemannen, hoewel ook onze vicevoorzitter Theo ons tijdelijk kwam versterken.
Ik meldde al dat het druk was en dat had tot gevolg dat er eigenlijk de hele dag wel mensen bij de Succulentastand langs kwamen. Vaak waren dat bekenden – al lid van Succulenta – die gewoon een praatje kwamen maken. Maar ook regelmatig kwamen er mensen langs die informatie wilden hebben over planten of over Succulenta. Regelmatig kwamen er ook mensen langs die duidelijk interesse hadden in onze vereniging. En voor deze mensen hadden we die morgen al dat propagandamateriaal naar binnen gesjouwd. Dus die werden dan voorzien van de nieuwe informatieformulieren, een exemplaar van Succulenta en natuurlijk een inschrijfformulier voor onze vereniging. Natuurlijk hoop je op een dag als deze, wanneer ook vele "nieuwe" succulentenliefhebbers zo'n dag bezoeken, dat je nieuwe leden kunt inschrijven. Nu heb ik toch het grootste gedeelte van de dag

achter die tafel gestaan, maar mij is dat niet gelukt. Gelukkig was Frans er ook, want die is hierin blijkbaar veel beter. Het lukte hem op deze dag om maar liefst drie nieuwe leden in te schrijven. Ik heb daar zelfs helemaal niets van gezien, zodat het mij jammer genoeg dus ook niet is gelukt hier een foto van te maken.
Gelukkig werd het na de middag iets minder druk. Dat bood ons, als bemanners van de Succulentastand, ook de gelegenheid rond te kijken en met name door de uitgestrekte kassen van Ubink te lopen.
Er staat daar altijd wel iets moois bij dat je beslist moet hebben. Hier met lege handen weggaan is geen optie.
Gelukkig heb ik wel een foto van het moment dat Frans Joke en Gert Ubink namens Succulenta bedankte voor het feit dat zij hun kassen openstellen voor de grootste succulentenhappening van Nederland. Op de foto heeft Frans zojuist de bonbons aan Joke overhandigd en geeft hij Gert twee vaatjes bier, die bedoeld zijn voor het personeelsfeest wat traditioneel na deze open kas wordt gegeven. En dat bedankje was gemeend, want het was wederom een zeer geslaagde dag.
Zo konden we na vieren het resterende propagandamateriaal weer in de auto laden, die inderdaad nog steeds voor de deur stond. Gelukkig maar, want toen we eenmaal in de auto zaten merkten we op dat zo'n hele dag intensief praten en informatie geven ontzettend vermoeiend is. Persoonlijk had ik daar zelfs de volgende dag nog last van. Maar natuurlijk zou je zo'n dag voor geen goud willen missen. Al die gezelligheid, al die gesprekken met bekende en minder bekende mensen en natuurlijk al die mooie planten.
Volgende jaar doen we het bij leven en welzijn met alle plezier weer.

Andre van Zuijlen

De voorzitter bedankt Joke en Gert voor de fantastische open dag

Hier demonstreert Mariola hoe gestekte crassula's worden opgepot

EVENEMENTEN

21 augustus
De jaarlijkse cactus- en vetplantenbeurs van de afdeling West-Brabant in café Marktzicht, Markt 50, Etten-Leur.
Verkopers kunnen vanaf 9.00 uur de planten aanvoeren. Een stand kost €5,00 en er kan vooraf maximaal 4 meter besteld worden. Zaal open voor bezoekers van 10.00 tot 15.00 uur en de entree is gratis.
Informatie en stand bespreken bij Evert Smienk, tel 0652314805, maar liever per e-mail aan evertsmienk@casema.nl
Natuurlijk ook mogelijk met WhatsApp.

3 en 4 september
Open kas dagelijks van 10 tot 18 uur bij Frank & Diane Thys – Brants.
Op andere dagen na afspraak
Planten uit Zuid-Afrika, Madagaskar en cactussen uit de "Nieuwe Wereld". Ruim 700 verschillende soorten en variëteiten!
Gratis inkom - drankje - plantje.
Antwerpsedreef 30, B- 2980 Zoersel
E-mail: frank-diane@skynet.be
Tel: + 3233835006 (INT) of: 03-3835006.

9, 10 en 11 september
Ook in 2016 is er weer de Europese Landenkonferentie (ELK) in de Duinse Polders, Ruzettelaan 195 te Blankenberge in België. De ELK wordt gehouden op 9, 10 en 11 september. Een evenement waar veel cactus- en succulentenliefhebbers uit een groot deel van Europa elkaar ontmoeten.
Tijdens het weekend worden er een vijftal voordrachten gegeven door sprekers uit diverse landen.
De beurs, met ruim 500 meter tafelruimte, is toegankelijk voor bezoekers op vrijdagnamiddag van 15.00 tot 20.00 uur, op zaterdag van 8.30 tot 19.00 uur en op zondag van 8.30 tot 11.00 uur.
Kijk voor meer informatie op onze website www.elkcactus.eu of neem contact op met Jan en Anny Linden, tel: 0455220966 of per e-mail: annylinden@gmail.com.

OPROEP

Denk jij met ons mee?

Zoals we allemaal wel weten loopt het ledenaantal van onze vereniging al jaren terug. Veranderende interesses, informatievoorziening via het internet en de komst van social media maken dat veel mensen geen meerwaarde zien in het lidmaatschap van een vereniging.

Succulenta is al begonnen met het vernieuwen. Met een nieuwe website, een Facebookpagina en zelfs een nieuw logo is al geïntroduceerd. Maar we willen graag weten wat jij, als lid, graag anders zou willen zien en wat voor ideeën jij hebt voor activiteiten e.d. om de huidige leden te behouden en nieuwe (jonge) leden te interesseren voor het lidmaatschap.

Dus wil jij graag jouw ideeën hierover delen met het bestuur? Geef je dan nu op voor de Succulenta brainstormsessie via secretaris@succulenta.nl. De datum wordt nader bepaald in overleg met de deelnemers. En mocht je geen behoefte hebben om deel te nemen maar wel input en ideeën hebben, dan zijn deze uiteraard ook meer dan welkom via eerdergenoemd mailadres.

Alvast dank voor jullie steun en wij kijken uit naar de reacties.

Het bestuur

JUBILEA 2016

25-jarig jubileum

P. Appeltans	Lummen(B)
A.J. Arens	Assendelft
Bibl. Bot. Garten Berlin-Dahlem	Berlin (D)
L. Bosmans	Leopoldsburg (B)
H.M. v.d. Broek	Someren
Cactusvrienden Genk	Dilsen (B)
G. Charles	Ketton Stamford GB
M. Couvreur	Nieuwpoort (B)
D`Hollander-Steeman	Zele (B)
P. Dalle	Zwijndrecht
H.J. van Dijk	Zeist
A. de Haan	Amsterdam
A. Haast	Roosendaal
R. Heyndrickx	Melsele (B)
J.H.M. Janssen	Den Helder
P. Kamp	Wormerveer
M. Kerstens-Goossens	Heerle (B)
L. Kol	Zuid-Beijerland
A. Leys	Herenthout (B)
E. Pauwelyn	Rumbeke (B)
J.P.A. van Rooij	Asten
J.A.P. Schippers	Bergen op Zoom
J. Statema	Baarn
S. Storsbergen	Poortugaal
L. Vermeir	Geraardsbergen (B)
J.J. Visser	Hazerswoude
P.M. v.d. Vrede	Oost-Souburg
L. v.d. Weide	Leeuwarden
J.A.H. van Woudenberg	Rotterdam
W. van Zeeland	Helmond
T.J.M. v.d. Zwet	Houten

40-jarig jubileum

J. van Asperen	Leeuwarden
W.M. de Boer	Noordlaren
J.P. Bogaert	Gent (B)
J. Boot	Den Haag
W. Bosma	Heerhugowaard
J.J. Bosman	Hendrik Ido-Ambacht
F. Cuypers	Turnhout (B)
G.E.M. Dibbets	Aalten
H.J. van Dijk	Zeist
L. van Erkel	Nieuwerkerk a/d IJssel
R. Fonteijne	Oostende (B)
Pierre Goetschalckx	Essen (B)
R. Janssen	Noordwijk
W. Kok	Rotterdam
A.J. Michielse	Heukelum
A.L. Mooiweer	Oostvoorne
P.A.J. Muller	Rijswijk
J. Noordermeer	Lorgues (F)
Frans Pie	Dordrecht
A. Poth	Noordwijk
P. Du Pre	Eindhoven
R.H.W. Salters	Waalre
R.F. Schwab	Westeremden
J. van Tilborg	Gouda
R. Turk	Marum
A. Vijverberg	Honselersdijk
K.F. Zaunbrecher	Heerhugowaard
B.J.M. Zonneveld	Leiden

50-jarig jubileum

C. van Ankeren	Wilnis
W. Heemskerk	Katwijk
J.A. Huijssoon	Waalre

INSTELLINGEN

Verenigingsartikelen

Bewaarband voor Succulenta:
De prijs is € 8,50 per band.

Wat betekent die naam?:
Een verklarend woordenboek: € 5,-

Gids voor de verzorging van cactussen en vetplanten:
Tweede druk (2002): € 5,-

CD-ROM's
CD-ROM Frans Noltee. Succulent plants of the Little Karoo. Prijs € 13,25

Oude jaargangen Succulenta:
1955 tot 2000 € 5,- per jaargang
2000 t/m 2015 € 9,- per jaargang
Losse nummers € 2,50 per stuk

Nieuwe boeken, tweedehands boeken en buitenlandse tijdschriften:
Succulenta heeft een groot aantal boeken in de aanbieding. Zowel nieuw als tweedehands. Daarnaast zijn er vele jaargangen tijdschriften in de verkoop.
Kijk op de website van Succulenta onder de kop "BOEKEN" naar de lijsten, zoek wat uit en stuur een mail voor een prijsopgave.

We verzenden ook. Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.

Inlichtingen en bestellingen bij Theo Heijnsdijk: th.heijnsdijk@gmail.com

Folders voor pr-doeleinden zijn te bestellen bij Frans Mommers via een e-mail naar voorzitter@succulenta.nl.

Clichéfonds

Gerard Rutten, Prins Hendrikstraat 15
2641 HK Pijnacker. Tel. 015-3610078
E-mail: zaden@succulenta.nl
Bankrekeningnummer Clichéfonds:
IBAN: NL22INGB0000014465
BIC: INGBNL2A
t.n.v. Beheerder Clichéfonds Succulenta te Pijnacker

Bibliotheek Succulenta

Bibliothecaris:
J. Keizer-Zinsmeester,
Westeind 96, 9636 CE Zuidbroek.
Tel. 0598-395128
E-mail: keizer.zinsmeester@ziggo.nl

Succulenta's Website

Daniel Feenstra
Lankforst 4352
6538 JW Nijmegen
Tel: 06-27166167
webmaster@succulenta.nl

Tijdschrift Succulenta

Hoofdredactie
Henk Viscaal, Brinklaan 31
7261 JH Ruurlo. Tel. 0573-452005
E-mail: hwviscaal@gmail.com

Ludwig Bercht, Veerweg 18
4024 BP Eck en Wiel.
Tel. 0344-693321
E-mail: ludwigbercht@hetnet.nl

Redactiesecretariaat
Mevr. R. Maessen - Claessen
Weezenhof 1232, 6536 EZ Nijmegen
Tel. 024-3440425
E-mail: redactie@succulenta.nl

Verenigingsnieuws
Andre van Zuijlen
Hoefstraat 9, 5345 AM Oss
Tel. 0412-630733
E-mail: succulenta@home.nl

AFDELINGSACTIVITEITEN

AFDELING	DATUM	ACTIVITEIT	INFORMATIE
De Achterhoek	aug.	Vakantie	A. Heijnen
	15 sep.	Lezing door Gert Ubink	0543-564314
Dordrecht	aug.	Vakantie	J. Schotman
	8 sep.	Mammillaria uit eigen collectie door ieder lid	078-6164743
Drenthe	aug.	Vakantie	H. Mecklenfeld
	7 sep.	Kasbezoek bij H. Gringhuis	0523-683170
Eindhoven	aug.	Vakantie	R. Salters
	12 sep.	Lezing met Tilburg en Gorinchem-'s-Hertogenbosch	040-2230101
Fryslan	aug.	Vakantie	H. Schleifer
	sep.	Vakantie	0512-372750
Gorinchem-'s-Hertogenbosch	8 aug.	Open kas bij Arjen de Boer	A. van Zuijlen
	12 sep.	Lezing met Tilburg en Eindhoven	0412-630733
Gouda e.o.	aug.	Vakantie	N. Uittenbroek
	15 sep.	Nico Uittenbroek: Conophytum + verrassing	0182-394068
Groningen en Ommelanden	aug.	Vakantie	W. ten Hoeve
	19 sep.	Hans Huizing: Zuid-Afrikaanse bollen, dl 2	0592-341660
Haag & Westland	23 aug.	Remco van Dijk over bewortelingsmedia	J. de Vreede
	27 sep.	Nog onbekende gastspreker	0174-620622
Haarlem	aug.	Kamer-/kasbijeenkomsten bij leden	H. v.d. Zouwen
	21 sep.	Lezing door nog niet bekende spreker	0612256825
Maas & Peel	6 aug.	Excursie naar de regio Nijmegen	W. Rooijakkers
	23 aug.	Buitenbijeenkomst in de Jochumhof	0492-528843
	27 sep.	Lezing Dhr. en Mevr. Sarnes + verloting	
Nijmegen	2 aug.	Kasbezoek Lieda	R. Maessen
	6 sep.	Planten op naam brengen + traktatie 80 jaar afdeling Nijmegen	024-3440425
Tilburg	aug.	Vakantie	P. van Halteren
	12 sep.	Lezing met Eindhoven en Gorinchem-'s-Hertogenbosch	013-5701106
Voorne-Putten en Rozenburg	aug.	Vakantie	P. Verschuren
	sep.	Vakantie	0627514935
Wageningen	18 aug.	Zomeravondbijeenkomst bij Cor Visser	C. Geris
	8 sep.	Foto's van de fotowedstrijd	0318-417319
West-Brabant	21 aug.	Cactusbeurs in Etten-Leur	H. Schippers
	17 sep.	Lezing Hans v.d. Hoeven over Bromelia's	0164-257905
Zaanstreek-Waterland	aug.	Vakantie	A. van Leeuwen
	sep.	Vakantie	0251-313544
Zeeland	2 sep.	Planten op naam zetten	H. Weezepoel
	30 sep.	Foto's eigen leden	0113-231067
Zuid-Limburg	aug.	Vakantie	W. Thissen
	6 sep.	Praatavond, plantenverkoop, verloting, foto's	043-3644612
Zwolle	aug.	Vakantie	W. Adams
	13 sep.	Kasbezoek bij Henk Koster	038-4227259

NIEUWE LEDEN MAART - APRIL

Nederland

111595	Eck-Vilcinskaite, Renata v.	Vlinderlaan 91	5691 RK	Son
111596	Schaagen, Wim van	De Hoper 124	1511 HN	Oostzaan
111597	Kyriakou, Nicole	Meindert Hobbemastraat 9	5854 EN	Bergen LB
111598	Hendriks, Cor	Hushoverweg 88a	6003 AC	Weert
111599	Koper, Ben	Amandelstraat 12	2564 EZ	's-Gravenhage
111600	Lakerveld, Leo	Azaleastraat 33a	1115 DB	Duivendrecht
111601	Weites, Liesbeth	Piet Heinstraat 42	1521 KZ	Wormerveer

België

111594	Dierckx, Luc	Bremberg 12	1930	Nossegem

Bericht van overlijden ontvangen van

W.R. Poell te Enschede
Th. Gommans te Venray
J.M. van der Graft te Olst
A.J. Korten te Oldebroek

Iemand die duidelijk blij is met de op de Open Dag van Ubink aangeboden plantjes

British Cactus & Succulent Society

Website:
http://www.bcss.org.uk

- Quarterly full colour Journal, CactusWorld, for all levels of interest, covering conservation, cultivation, propagation, plant hunting and habitats, botanical gardens, plant descriptions, book reviews, seed lists, news and views, and advertisements from suppliers worldwide.
- Optional subscription to Bradleya, a high quality annual publication, with articles of a more scientific nature.
- Online discussion Forum and publications including books.
- See our website for current subscription details, which can be paid online by credit card, or by cheque payable to BCSS.
- Further details also available from our Membership Secretary:
Mr A Morris, 6 Castlemaine Drive, Hinckley, Leicester, LE10 1RY, UK.
Telephone: +44 (0) 1455 614410.
Email: **membership@bcss.org.uk**

Oranjerie vereniging

Lidmaatschap
€ 34,00 per jaar

Nederlandse vereniging voor liefhebbers van kuipplanten

www.oranjievereniging.nl
info@oranjievereniging.nl

Kwekerij Kemkas
Voor al uw cactussen vetplanten en hulpmaterialen

Open kas 27 augustus

Kees de Wolf
Kwekerij: Lindeweg 120
3334 LA Zwijndrecht
Tel. 0626298345
E-mail: info@kemkas.nl
www.kemkas.nl

CACTUSFLOWER

Ward Verschueren
Cactusflower bvba
Morenhoekstraat 18a
2840 Rumst

www.cactusflower.be
info@cactusflower.be
+32 476 21 11 54

Open van mei t.e.m. augustus
zaterdag van 9u tot 12u of na een telefonische afspraak

Te koop gevraagd

Bent u genoodzaakt om welke reden dan ook uw cactusverzameling van de hand te doen, neem dan contact op met

Gerrit Melissen

Korenmolen 9, 3738 WL Maartensdijk
Telefoon: 0346 - 213366

Plantje ruilen?

Lock succulents

Op zoek naar dat ene, onbekende succulentje? Wij ook!

Zoek zelf tussen onze meer dan honderd verschillende soorten jouw favoriete succulenten, of ruil met ons. Wij zijn iedere werkdag open van 9.00 tot 17.00 uur.

Vooraf mailen mag. We hebben geen interesse in cactussen.

www.locksucculents.com

LITHOPS OPTICA FORMA RUBRA – GELIEFD EN BEGEERD

Herbert Thiele

Over *Lithops optica* lopen de meningen van de liefhebbers uiteen. In liefhebberskringen worden de groepenvormende lithopsen waarvan de bladlobben wijd uit elkaar staan, als de primitieve soorten gezien en worden daarom minder begeerd. Het is weer een gril van moeder natuur dat er een vorm met glimmend roodviolette bladlobben werd gevonden tussen de normale groene planten. Het werd om deze kleur niet alleen de lieveling van alle lithopsverzamelaars, maar ook van vele andere plantenvrienden. Helaas kleeft aan *Lithops optica* forma *rubra* een nadeel. Vanwege haar eigenzinnige groeiwijze blijkt ze moeilijk te kweken. Het is ook niet makkelijk deze rode vorm van *L. optica* in bloei te krijgen. Dit alles leidt ertoe dat zaad en gekweekte plantjes maar mondjesmaat beschikbaar zijn. En daarmee samenhangend zijn de prijzen voor zaden en plantjes vaak schaamteloos hoog.

De geschiedenis van de ontdekking van *L. optica* fa. *rubra* doet avontuurlijk aan. Dat geldt ook voor de wijze waarop deze uitzonderlijke plant in de handen van verzamelaars kwam.

Afb. 1: Lithops optica forma rubra, een ca. 20 jaar oude plant

Afb. 2: Lithops optica forma rubra in knop

Afb. 3: Lithops optica forma rubra in bloei

De officiële vindplaats is 10 km ten westen van Lüderitz tussen Lüderitzbucht en Buntfeldschuh in Zuidwest-Afrika. Toen de plantjes gevonden werden stond de voormalige Duitse kolonie Duits-Zuidwest-Afrika, die nu Namibië heet, onder het protectoraat van de Republiek Zuid-Afrika. In 1908 waren de landerijen rondom Lüderitz al tot verboden gebied verklaard, omdat hier diamanten gevonden werden. In die tijd kwam je alleen naar binnen als je betrokken was bij het delven van diamanten of als je een speciale toestemming had. Tegenwoordig zijn de strenge veiligheidsmaatregelen afgezwakt en toeristen kunnen onder begeleiding door het gebied reizen.

Als officiële ontdekker van *L. optica* forma *rubra* wordt de van Duitse oorsprong zijnde boer Wilhelm Triebner genoemd. Hij zou met zijn zoon in de jaren twintig van de vorige eeuw meerdere malen in dit gebied geweest zijn. Het normaal hermetisch afgesloten gebied konden de boeren in jaren van grote droogte als noodweidegebied gebruiken. De gewone vorm van *L. optica* was, lang voordat men de rubra ontdekte, in de regio rond Lüderitz gevonden door professor Marloth. De meeste vindplaatsen lagen in de onmiddellijke nabijheid van de kust. Triebner vond *L. optica* forma *rubra* in een kleine populatie van overigens normale L. optica. Het blijft zijn geheim wat hij de navolgende jaren met zijn ontdekking heeft gedaan. In 1946 kon de Nederlander dr. De Boer tien zaden van Triebner verwerven, waaruit hij acht rode planten kon opkweken. Voor de tien zaden had hij 10 shilling (= een half Engels pond) betaald. Er gaat het verhaal dat Triebner jaren later bloeibare zaailingen voor de hoge prijs van 5 Engelse ponden per stuk verkocht zou hebben.

Het is niet bekend of Triebner na zijn eerste vondst nog meer rode *L. optica* heeft gevonden. Met redelijke zekerheid kan men stellen dat alle rubra´s die naderhand in de verzamelingen terecht zijn gekomen, afstammen van de acht planten van dr. De Boer.

Het bestand aan lithops rondom Lüderitz heeft niet te lijden gehad van de activiteiten van Triebner. De bekende populaties zijn in goede gezondheid. Daaraan dragen het beschermde groeigebied en een goed functionerende natuurbescherming zonder meer bij. Er zijn berichten dat men onlangs ook buiten het afgesloten gebied hier en daar

sporadisch een rood exemplaar heeft gevonden.

Mijn eerste exemplaar van *L. optica* forma *rubra* kwam zo'n twaalf jaar geleden in mijn verzameling. Ik kon toentertijd een redelijk grote groep verwerven. Van de verkoper kreeg ik de informatie dat zowel de bladlobbenwisseling als de bloeitijd ongeveer twee maanden later plaatsvindt dan bij de andere lithopsen. Het zijn geen wintergroeiers, wel winterbloeiers. Dit zou ik in gedachten moeten houden als ik met succes deze lithops wilde verzorgen en vermeerderen.

De knoppen verschijnen in november/december. Omdat het rond die tijd in de meeste van onze kassen te koud is, gaan de bloemen niet open. Zo verging het mij ook de eerste jaren met mijn rubra-groep. Pas toen ik in de herfst de planten – ondertussen had ik er nog een paar op de kop kunnen tikken – in de woonkamer op de vensterbank zette, kon ik de bloei beleven. In de jaren erna gelukte het me ook zo af en toe de planten te bestuiven. Het zaad is zeer fijn en behoort met zijn lengte van 0,4 mm en zijn breedte van 0,3 mm tot de

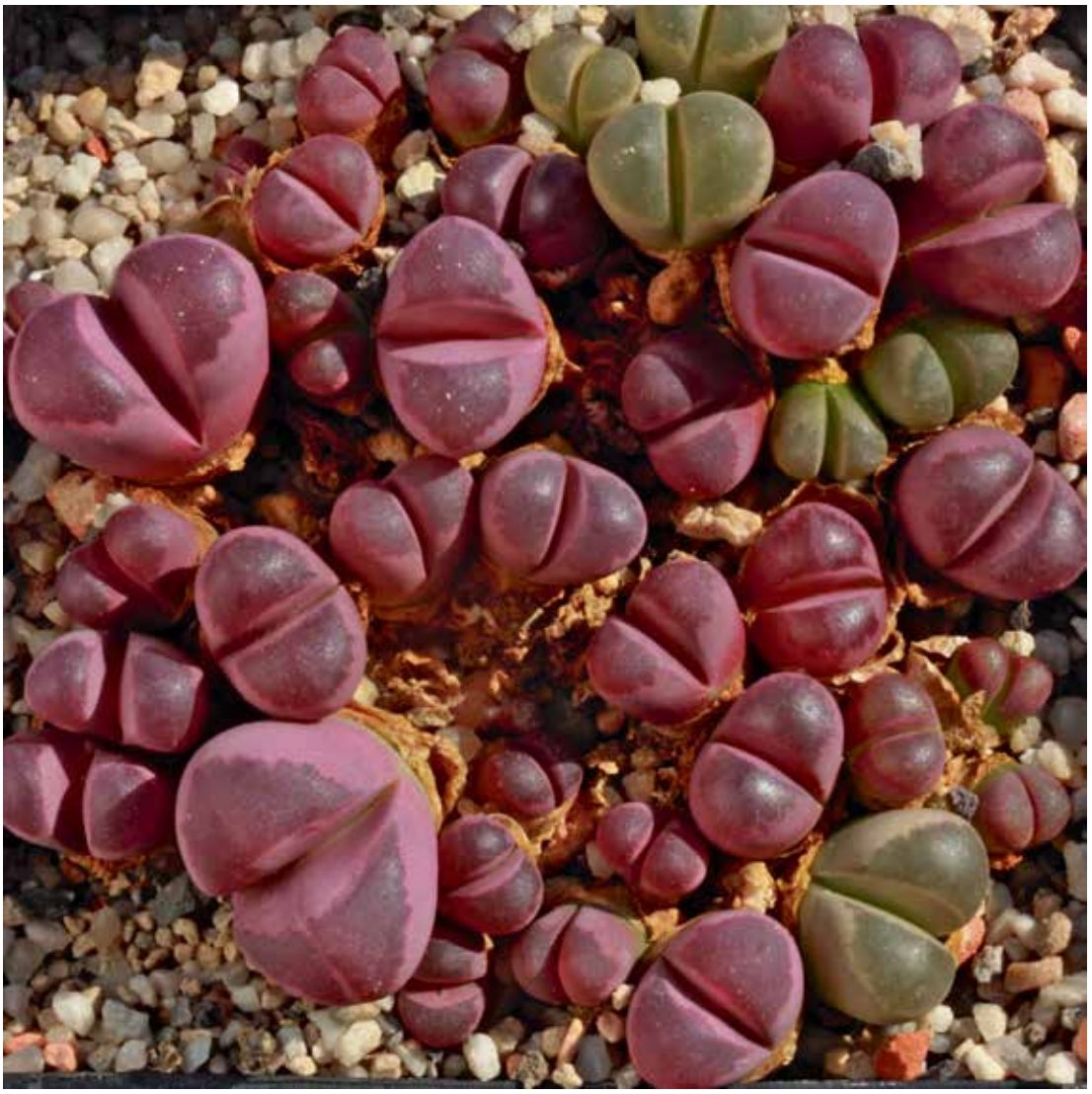

Afb. 4: Zaailingen van Lithops optica forma rubra

kleinste lithopszaden.

Het uitzaaien deed ik in de herfst. Met het uitzaaien om die tijd had ik goede resultaten bij soorten die voorkomen in het Zuid-Afrikaanse winterregengebied. Het gewenste resultaat was niet altijd om over naar huis te schrijven. Zeer vaak gingen de kleine zaailingen al na een paar dagen dood. Het uitzaaien in het voorjaar gaf weliswaar betere opkomstpercentages, maar bij het begin van de warme periode gingen toch vele zaailingen dood. Er bleven gelukkig wel genoeg zaailingen over om het voortbestaan in mijn kas te verzekeren.

Heel interessant is dat jonge zaailingen van *L. optica* forma *rubra* een groene epidermis hebben. Pas als ze drie of vier bladlobwisselingen achter de rug hebben, komen de typische roodviolette kleur van de lobben naar voren. Bij lithops-zaailingen zijn drie tot vier bladlobwisselingen per jaar geen uitzondering. Zolang er voldoende aanbod aan voeding en licht aanwezig is, blijven de zaailingen aan de groei. Pas vanaf het derde jaar verloopt de bladlobbenwisseling bij de rubra's net zoals bij alle andere lithopsen. Altijd tegengesteld aan onze jaargetijden. Nu kan men ook waarnemen dat niet alle rubra-zaailingen naar roodviolet verkleuren. Ongeveer 10% van de zaailingen blijft groen. *L. optica* en zijn roodviolette vorm zijn na zo'n vier jaar volwassen en kunnen dan bloeien. Dit laatste is alleen weggelegd voor diegenen die begrepen hebben dat *L. optica* forma *rubra* geen wintergroeier is, maar wel een winterbloeier en dan wat meer licht, warmte en water nodig heeft.

Literatuur:

Hammer, S. (1999). Lithops – Treasures of the Veld, BCSS, UK.
Heine, Dr. R. (1990). Lithops – lebende Steine, Neumann Verlag, Leipzig.
Nel, G.C. (1946). Lithops, Universiteit Stellenbosch, RSA.

Alle foto's van de auteur

Vertaling Ludwig Bercht

Lindenstraße 20[a]
D-33175 Bad LippspringeWewer

ONDER HET PRIKKELDRAAD

Roelof Salters

Ik reis voor mijn werk veel naar de USA; al tientallen jaren meerdere keren per jaar. Daar probeer ik altijd enkele dagen aan vast te knopen die ik doorbreng in voor cactusliefhebbers interessante gebieden. Iedereen kent wel de grote parken die, soms ten dele, aan cactussen gewijd zijn zoals bijvoorbeeld: Saguaro National Park, Organ Pipe Cactus National Monument, Joshua Tree National Park en Big Bend National Park. Om daar te komen vanuit een grote stad, waar mijn werk zich meestal afspeelt, moet je veel rijden, vaak duizenden kilometers in enkele dagen. Deze parken liggen namelijk vaak "aan het einde van de wereld".

In de parken is natuurlijk veel moois te zien, maar waar ik het hier over wil hebben is wat je er onderweg naartoe tegenkomt. En dan kun je er niet omheen: er is geen land in de wereld met zoveel prikkeldraad als de USA. Ze hebben het ook uitgevonden. Ik ben op weg naar Big Bend NP op bezoek geweest in het "prikkeldraad-museum", waar je de geschiedenis van het prikkeldraad kunt bekijken.

Voor de cactusliefhebber is het vaak frustrerend: je ziet een prachtige helling, vermoedt dat daar toch wel heel veel mooie cactussen te vinden zullen zijn, ziet ze soms zelfs staan van een afstandje, maar er staat dan een anderhalf meter hoog hek met prikkeldraad in de weg. In mijn jongere jaren klom ik er nog wel eens overheen, om een foto te maken. Lang geleden zag je, met name

Afb. 1: Coryphantha tuberculosa **(Val Verde Co., Texas)**

Afb. 2a: Echinocereus dasyacanthus (Pecos Co., Texas)

Afb. 2b: Echinocereus dasyacanthus (Pecos Co., Texas)

Afb. 3a: Peniocereus greggii in knop (Brewster Co., Texas)

Afb. 3b: Peniocereus greggii in knop (Brewster Co. Texas)

bij pleisterplaatsen langs de weg, nog wel een soort trapjes, die over het hek stonden, om te voorzien in de behoeften bij een sanitaire stop. Daar had de eigenaar van de grond achter het hek dus geen bezwaar tegen. Niet altijd even fris, als je daar cactusfoto's wilt gaan maken, maar je moet wat overhebben voor het goede doel. Het spaarde in ieder geval winkelhaken in mijn broek! Velen kennen wellicht uit het verleden zo'n trapje, tussen Marathon en Big Bend in Texas, waar je over het hek kon om daar een aantal zeldzame cactussen te vinden, die nergens anders ter wereld groeien: *Echinocereus davisii, Escobaria minima, Echinocereus chloranthus* var. *neocapillus, Thelocactus flavidispinus* en nog meer. Dat trapje is er al jaren niet meer; en het hek is er ook verhoogd en verstevigd: de landeigenaar had er kennelijk genoeg van!

Terug naar het prikkeldraad. Dat heeft in de VS een dubbelfunctie: vreemden van je grond houden (met bordjes ´keep out' en 'No trespassing!'), en beesten van de weg houden. Dat laatste is vaak de primaire reden. Dan kun je bij een zijweg soms, als er geen afgesloten hek of poort is, over een veerooster toch aan de andere kant van het hek komen. Aan die kant loopt dus meestal vee, dat eventuele kleine cactussen vertrapt, en alleen de alomtegenwoordige, onverwoestbare opuntiasoorten laat staan.

In de berm, tussen het asfalt en het prikkeldraad wordt er vaak gemaaid, zodat er alleen onder het prikkeldraad nog ruimte voor vegetatie overblijft. Daar heb ik veel van mijn mooiste cactusfoto's kunnen maken. Je kunt deze planten later ook gemakkelijker terugvinden, bv. als je er zaad van wilt verzamelen. Je hoeft alleen in de 'lengterichting', onder het prikkeldraad, te zoeken; de andere dimensie, dwars daarop, doet niet mee. Het mooiste is natuurlijk wanneer een bijrijder een oogje kan houden op de begroeiing onder het prikkeldraad; als je het

Van boven naar beneden:

Afb. 4: Opuntia imbricata tussen de koeien (Brewster Co., Texas)
Afb. 5: Neolloydia conoidea (Val Verde Co., Texas)
Afb. 6: Echinocereus fendleri (Sierra Co., NewMexico)
(met dank aan H. Ruinaard voor de identificatie)

Afb. 7: Sclerocactus whipplei **(Coconino Co., Arizona)**

als bestuurder moet doen en ook nog je ogen op de weg moet houden, is het wel behelpen! Gelukkig zijn de wegen in de VS en speciaal die naar of in cactusgebieden, in het algemeen buitengewoon rustig, zo niet uitgestorven naar Europese maatstaven.

Hierbij een aantal foto's, gemaakt van planten 'onder het prikkeldraad'. Ik wil nog wijzen op de *Peniocereus greggii*, een nachtbloeier. Naar zo'n onooglijke plant ga je niet op zoek; dat is ondoenlijk in de woestijn, waar de meerderheid van de struiken lijken te bestaan uit dode takjes – net als bij deze cactus. Je moet er toevallig tegenaan lopen – en dan het geluk hebben dat er een grote knop aan de 'dode' tak zit, zodat je er toch eens nauwkeuriger naar kijkt.

Baron van Wijnbergenplantsoen 5
5581 GR Waalre

Afb. 8: Sclerocactus parviflorus **(San Juan Co., Utah)**

MIJN ERVARINGEN MET... TOUMEYA PAPYRACANTHA

Ruud Tropper

Als er al een cactus is waar een wolk van mystiek omheen hangt, is het wel Toumeya papyracantha. Hoeveel exemplaren er van deze soort in de natuur voorkomen, is niet bekend, omdat ze zo ontzettend goed gecamoufleerd zijn. De doorns van deze soort hebben de uitstraling van het gras waar ze vaak tussen te vinden zijn.

'Is dat nou slim?', zou je kunnen denken, want waar gras is, lopen meestal grazers. Die hebben de ogen aan de zijkanten en zullen niet zo gauw zien dat ze een hap nemen van een in onze ogen toch wel zeldzame cactus (afb. 1).

Ik heb in de cultuur van deze planten een aantal zaken opgemerkt. Een van de meest opvallende zaken is dat als je de plant een kopje kleiner maakt, er veel nieuwe koppen ontstaan. Dat gaat al op bij nog vrij kleine plantjes. Wat dat betreft is deze soort dus eigenlijk helemaal niet zo gevoelig. Zou er

Afb. 1: Toumeya papyracantha gecamoufleerd in de natuur

in de natuur een hap worden genomen van deze plant, dan is er dus ruimte om meer koppen te maken (zie afb. 2).

Een andere eigenschap van deze soort zijn de harde zaden. Zonder een extra bewerking van de zaden ontkiemen ze niet echt gemakkelijk. Als de kop van de plant wordt gegeten met de zaden erin, belanden deze via een aantal magen weer op de grond en krijgen ze gelijk mest. Deze theorie bracht mij ertoe om dan eens op zo'n hangplek van vee te gaan kijken, en waarachtig, daar stonden meerdere *T. papyracantha*-planten (zie afb. 3).

Bovenstaande is overigens gebaseerd op mijn eigen ervaring en voor zover bekend geen wetenschappelijk getoetste theorie.

Om deze planten in de natuur te vinden, moet je weten waar ze graag staan en dan met veel geduld zoeken. De ons bekende Nico Uittenbroek vertelde ooit op een lezing dat hij deze plant bij toeval ontdekte toen hij, naar ik mij meen te herinneren in White Sands National Monument (New Mexico), stond te plassen.

Vanwege de eigenschap dat ze eenvoudig spruiten als de kop wordt verwijderd, zijn deze planten eenvoudig te vermeerderen. Een afgesneden kop(je) kan worden geënt of beworteld. Dat laatste doe ik in een mengsel van volièrezand en flugsand. In de schaduw plaatsen en gewoon geduld hebben: dan verschijnen de wortels vanzelf. Het is soms uitkijken met klonen van *T. papyracantha* die al lang stek over stek vermeerderd zijn. De exemplaren die ik vroeger wel eens heb aangeschaft, gingen al snel ten onder aan een virus.

Vermeerderen vanuit zaad kan, maar zonder extra hulp kiemen er niet zo veel zaden. Door de zaden te 'chippen' (onderzijde wegsnijden) wordt het kiempercentage behoorlijk verhoogd. Eenmaal gekiemd zijn het sterke zaailingen die in een minerale grond prima verder groeien (zie afb. 4).

Afb. 2: Een spruitende plant in de natuur

Afb. 3: Toumeya papyracantha op een hangplek van vee

Het plantenlichaam van *T. papyracantha* is zacht en er is gevaar voor uitdroging. Dat gevaar is groter in de winter dan in de zomer. In de winter houd ik deze planten daarom koud. Daardoor vermindert de verdamping door de plant. Temperaturen tot -15 ^{0}C hebben bij mij nog nooit schade opgeleverd. De planten staan dan wel droog. Al vroeg in het jaar, uiterlijk 1 maart, geef ik ze water, ook al vriest het dan nog. De dan al slap geworden planten reageren door weer op spanning te komen. Dat kun je heel gemakkelijk zien en ook voelen door tegen de plant te tikken.

Afb. 4: Zaailingen van Toumeya papyracantha

In de zomer, van ongeveer eind mei tot half augustus, houd ik een zomerrust aan. Eigenlijk blijf ik water geven totdat de zaadbessen dik geworden zijn, dan stop ik. Een en ander is dus afhankelijk van het weer. De planten zullen slap worden in de zomer, maar mijn ervaring heeft geleerd dat je dan toch beter geen water kunt geven. Na de watergift in augustus zwellen de planten vanzelf weer op.

T. papyracantha kan

Afb. 5: Toumeya papyracantha in bloei

overweldigend bloeien met aanzienlijke witte bloemen, die soms wat bruine of roze nuances hebben (zie afb. 5).

Ik heb de indruk dat de planten niet heel oud kunnen worden. Het langst overlevende exemplaar bij mij is ongeveer acht jaar oud geworden. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het slappe plantenlichaam. Als ze groot worden kunnen ze daardoor op een gegeven moment zelfs doorbuigen. Dat betekent dus dat het verstandig is om op tijd nieuwe planten op te kweken.

Ik heb *T. papyracantha* ook wel eens gekweekt samen in een pot met *Bouteloua gracilis*, de grassoort waarmee ze in de natuur samengroeit. Dit gras maakt in de natuur diepe wortels en is in een pot lastiger in leven te houden dan de *T. papyracantha* die ernaast staat. Het levert wel een fraai plaatje op, maar het gras sterft na een paar jaar af.

Om *T. papyracantha* in de natuur te zien, moet je naar New Mexico of Arizona in de USA. Verder is er in het meest westelijke puntje van Texas nog een klein aantal planten te vinden (Hudspeth County).

T. papyracantha is een leuke cactussoort vanwege de dynamiek door het jaar heen, de afwijkende grasachtige bedoorning en de fraaie bloemen. Het is overigens een CITES I-soort, wat betekent dat ze maximale wettelijke bescherming geniet.

Foto's van de schrijver

Achterberglaan 49
1422 CW Uithoorn.

VETPLANTEN MET IN DE LENGTE GEVOUWEN BLADEREN

4. SEMPERVIVUM

Ben J.M. Zonneveld

Het meest succesvol voor mij blijkt het kweken van Sempervivum met gevouwen bladeren. Vroeger zijn er al twee planten gevonden, die nu algemeen in omloop zijn: *S. tectorum* 'Oddity', gevonden door Sandy McPherson in 1977, en *S. calcareum* 'Griggs Surprise', die al van voor 1940 dateert. 'Sempervivum Oddity' heeft nogal de neiging om weer gewone uitlopers te maken. Ook schijnt de vouwing van de temperatuur af te hangen.

Afbeelding 1 laat een plant zien van *S.* 'Oddity' die tijdelijk in juni in het hart van de rozet gewone bladeren maakte, in augustus weer gevolgd door gevouwen bladeren. Het maken van gewone bladeren gebeurde nadat ik er wat koemest bij had gedaan, maar dat kan ook toeval zijn en misschien hangt deze overgang van de temperatuur af. Deze cultivar heeft bij mij nog nooit gebloeid. *S. calcareum* 'Griggs Surprise' daarentegen heeft wel gebloeid (afb. 2 en 3). De bloemen waren echter abnormaal en leverden bij mij geen enkel zaadje op. Op een gegeven moment is de helft van een rozet zelfs weer tot het maken van normale bladeren overgegaan (afb. 4). Overigens is *S.* 'Griggs Surprise' minder winterhard dan andere *S. calcareum*-vormen. Dus overwinter voor de zekerheid een stekje vorstvrij en regenvrij. Men zegt dat normale planten uit *S.* 'Griggs Surprise' in een klein gedeelte van de zaailingen weer gevouwen bladeren geven.

Ik heb altijd gedacht dat *S.* 'Griggs Surprise' foutief als *Umbilicus persicus* Boiss. (1843) →*Cotyledon persica* Bornmuller (1914) en →*Rosularia persica* A. Berger (1930) was beschreven. Hij is nog steeds op internet onder *Rosularia persica* te vinden. Het blijkt echter dat er een plant is die deze naam echt verdient en nu als *Rosularia sempervivum* subsp. *persicum* Eggli (1988) door het leven gaat. M.a.w. om een of andere duistere reden heeft men *S.* 'Griggs Surprise' lange tijd niet als een sempervivum herkend en verward met deze echt bestaande rosularia. Toch soms nuttig, het internet!

Een andere plant met gevouwen blad die op internet is te vinden zou door N. Moore in 1962 gevonden zijn in *S.* 'Fame' en door hem *S.* ' Fame Montrose' (afb. 5) genoemd zijn. Hij is genoemd naar het Schotse stadje Montrose; het moet dus niet het voor de hand liggende Monstrose zijn. Deze plant is erg instabiel en geeft dan weer *S.* 'Fame' terug met normale bladeren.

In 1978 heb ik al eens een plant gehad die spontaan in een zaaisel van *S. tectorum* aanwezig was ('King of the Pruiks', afb. 6). Dit toont weer aan dat zaaien een heel interessant aspect van de hobby is en er altijd de kans is om iets aparts te vinden. Dit geldt evengoed voor zaad van het Clichéfonds. Deze plant is helaas ter ziele gegaan. Ik heb er echter toch eerst nog een kleinere zaailing uit verkregen (1985) die stabieler was en die ik 'Pelora' heb genoemd (afb.7). Kennelijk heb ik er eens een weggegeven, want ik heb hem al te koop gezien. Nog weer later heb ik bij de zaailingen van een kruising tussen *S.* 'Ford's Giant' en *S. arachnoideum*

een plant met gevouwen bladeren gevonden die op zijn beurt weer een meer gevouwen zaailing heeft opgeleverd. Beide planten (afb. 8 en 9) hebben in 2011 naast elkaar gebloeid en leverden ieder ongeveer vijftig zaden op. Dit is niet echt veel. Je kunt in *Sempervivum* makkelijk duizend zaden van een plant hebben. Bij de zaailingen van beide ouderplanten vond ik een twintigtal planten met gevouwen bladeren in allerlei kleuren en afmetingen, zoals in de afbeeldingen te zien is (afb. 10 en 11). Deze hebben nog geen naam. Het is niet uitgesloten dat dit succes te danken is aan het feit dat ik twee planten met gevouwen bladeren had die tegelijk bloeiden. Hoewel ik de bijen het werk heb laten doen, heb ik ook af en toe een handje geholpen. Uit de vorm en de kleur van de rozetten van deze nakomelingen lijken ook zowel *S. tectorum* als *S. arachnoideum* en *S. marmoreum* 'Bruneifolium' een rol te hebben gespeeld als stuifmeeldonoren.

Mogelijke verklaringen

Men kan zich afvragen wat deze vouwing veroorzaakt en hoe dat gevouwen blad bij *Sempervivum* eigenlijk vererft. Het is duidelijk dat de twee ouderplanten dit op een gedeelte

Van boven naar beneden:

Afb. 1: Sempervivum tectorum 'Oddity'
Afb. 2: Sempervivum calcareum 'Griggs Surprise'
Afb. 3: Sempervivum calcareum 'Griggs Surprise', bloeiende plant met abnormale bloemen (van internet)

(ca. 20%) van hun nakomelingen overbrengen. Maar ook hybriden met planten zonder vouwing geven planten met gevouwen bladeren. Dat houdt in dat het waarschijnlijk geen chimaeren (planten met genetisch verschillende lagen) zijn. Die vererven namelijk niet via zaad. Er lijkt dus een (semi)dominante erfelijke factor in het spel. Zoals uit de plaatjes blijkt, hebben sommige planten gevouwen bladeren en andere sterker gevouwen, meer rolronde bladeren. Het is niet uitgesloten dat de planten met gevouwen bladeren het dominant gen eenmaal (of tweemaal) hebben en de planten met rolronde bladeren tweemaal (of viermaal) afhankelijk van of de plant diploïd of tetraploïd is.

Sempervivum 'Griggs Surprise' is diploïd en meestal heel stabiel (zie echter afb. 4). *Sempervivum* 'Oddity' en *S.* 'Fame Montrose' zijn instabiel en waarschijnlijk afgeleid van de tetraploïde *S. tectorum*. Het verschil in stabiliteit kan dan verklaard worden uit het feit dat bij de diploïde *S.* 'Griggs Surprise' een van twee homologe genen voor gevouwen blad gemuteerd is, maar bij de andere twee tetraploïde planten slechts een van de vier genen gemuteerd

Van boven naar beneden:

Afb. 4: Sempervivum calcareum 'Griggs Surprise' half "ten goede" gekeerd
Afb. 5: Sempervivum 'Fame Montrose' van internet
Afb. 6: Sempervivum 'King of Pruiks' (1978)

is. Mijn twee Sempervivum-ouderplanten zijn bijzonder omdat het met eerdere sempervivums met gevouwen bladeren nauwelijks lukte om zaailingen te krijgen met gevouwen bladeren. Dit komt misschien door het, door selectie, toegenomen aantal genen voor gevouwen blad.

Verder zijn er bij de nakomelingen van planten met rolronde bladeren planten die een typische rozebruine kleur hebben. Dit kenmerk is bijna zeker te danken aan *S. marmoreum* 'Bruneifolium' (afb. 11d, tweede van rechterrij). Aangezien de laatste plant diploïd is, zijn de planten met rolronde bladeren waarschijnlijk triploïd (en waarschijnlijk steriel). Bij deze triploïde planten is er dan naar verhouding een grotere dosis genen voor gevouwen blad, namelijk twee van de drie genen. We zouden dus kunnen speculeren dat met opeenvolgende selecties het aantal genen voor gevouwen blad toeneemt. Tegelijkertijd neemt dan ook de mate van vouwing toe van licht omgekruld tot rolronde bladeren.

De eerste vraag over de oorzaak is moeilijker te beantwoorden. Wat zijn de waarnemingen? Zowel bij C*rassula*

Van boven naar beneden:

Afb. 7: Sempervivum 'Pelora' zaailing van 'King of the Pruiks, 1985)

Afb. 8: Sempervivum-moederplant 1 (S. Ford's Giant x S. arachnoideum, 1996)

Afb. 9: Sempervivum-moederplant 2 (dochter van 1)

Afb. 10: Geselecteerde Sempervivum-zaailingen, overzicht

ovata als bij *S.* 'Oddity' lijkt de vouwing met (extra) voeding/water (tijdelijk) te kunnen verdwijnen. Ze blijken dus instabiel te zijn. Dit geldt overigens ook voor cristaten (Zonneveld [2006]). Ook de temperatuur zou een rol kunnen spelen. Misschien kunnen we de suggesties voor beide combineren onder de noemer 'snelle groei'.

Het valt ook op dat er relatief makkelijk **cristaten** aan deze planten komen. Vier van de veertig planten met gevouwen bladeren die ik heb/had, maken kamvormige uitlopers.

Vervolgens hebben verschillende planten **abnormale** bloemen en zijn grotendeels **steriel**. Een hiermee verband houdend fenomeen is misschien het volledig ontbreken van de petalen bij de in het wild verzamelde *S. octopodes* 'Apetalum', die ook volledig steriel is. Maar aan het blad is niets te zien.

Afb. 11: A t/m H van boven van links naar rechts. Sempervivum zaailingen van ouder 1 x 2

Tenslotte lijken ze langzamer en **compacter** te groeien. De uitlopers hebben allemaal relatief **korte stolonen**, zodat de jonge planten half onder het moederrozet zitten. De planten met rolronde bladeren lijken tot nu toe bijna helemaal geen uitlopers te maken. Zoals in de afbeeldingen te zien is, zijn in sommige gevallen de zijrozetten van de hoofdrozet losgehaald, om de laatste beter te laten uitgroeien. Eerder heb ik al beschreven dat *Jovibarba heuffelii* de enige soort is waarbij de nieuwe rozetten vlak bij het hart van de plant ontstaan. Ik heb me altijd afgevraagd hoe deze eigenschap ontstaan is. Maar dat blijkt nu ook te gebeuren bij sommige van de planten met gevouwen bladeren (afb. 11d bovenaan rechts).

De planten met gevouwen bladeren hebben korte uitlopers. De planten met de sterkst gevouwen bladeren hebben de uitlopers zelfs in het rozet, oftewel naast de hoofdrozet. We zouden ze dus kunnen opvatten als planten met extreem korte uitlopers. Het is dus een eigenschap die kennelijk ook al, zij het verborgen, bij *Sempervivum* aanwezig is. Dat het extreem korte uitlopers zijn, kan dus ook voor *J. heuffelii* gelden. Alleen is *J. heuffelii* er kennelijk gedurende de evolutie in geslaagd om weer normaal blad te krijgen. Misschien vanwege de betere groei. Uiteraard is dit grotendeels speculatie.

Misschien is er een gemeenschappelijke oorzaak voor deze gevouwen bladeren en cristaten: een verandering/

beïnvloeding van het meristeem in de top van een plant, waar de bladaanleg begint. Dit kan veroorzaakt worden doordat er een groeistof in het spel is die van buitenaf beïnvloed kan worden, zoals door voeding en temperatuur. Je kunt dan denken aan een mutatie die leidt tot een verhoogde (of verlaagde) hoeveelheid groeistoffen, die gedeeltelijk (lage penetrantie) tot expressie komt in de nakomelingen. Dit is in tegenstelling tot de situatie bij cristaten, wat volgens mij een epigenetisch verschijnsel is (semipermanente verandering in het DNA tijdens groei en ontwikkeling). Gevouwen bladeren lijken eerder een erfelijke mutatie te zijn, waarbij de mate van vouwing afhangt van het aantal genen voor gevouwen blad.

Een andere benadering is de volgende: bladeren zijn ingewikkelde organen. Niet alleen verschilt de onderkant van de bovenkant, bijvoorbeeld in beharing of de huidmondjes, maar ook verschilt de top van het blad van de basis. Dit moet dus in het topmeristeem van de plant, waar de bladaanleg begint, goed gecoördineerd worden. Bij de planten met gevouwen bladeren lijken de bovenkant en de onderkant van het blad zich niet meer gecoördineerd te ontwikkelen. Het is alsof de onderkant van het blad zich niet goed ontwikkelt of de bovenkant 'te goed', zodat het blad 'vanzelf' omkrult. Dit omkrullen kan ook komen doordat de cellen van de bovenkant relatief te groot zijn of die van de onderkant relatief te klein vergeleken met de normale plant.

De reden waarom we bij niet-succulenten zo weinig gevouwen bladeren zien, kan zijn dat die niet aantrekkelijk zijn en daarom weggegooid worden. Bovendien kan het met de dikte van het blad te maken hebben. Het is opvallend dat zowel bij *Arabidopsis* als bij *Sempervivum* de verandering die tot gevouwen bladeren leidt ook op een andere manier en op andere plaatsen in de plant effecten heeft en samengaat met zowel abnormale bloemen als cristaatvorming en gedrongen groei.

Literatuur:

Zonneveld, B.J.M. (2006). De verklaring voor het ontstaan en stabiliseren van cristaten, Succulenta 85: 83-91.
Zonneveld, B.J.M. (2015). Vetplanten met gevouwen bladeren. 1.Echeveria, Succulenta 94(3): 145-147.
Zonneveld, B.J.M. (2016). Vetplanten met gevouwen bladeren. 2.Crassula, Succulenta 95(1): 31-32.
Zonneveld, B.J.M. (2016). Vetplanten met gevouwen bladeren. 3. Kalanchoe luciae (thyrsiflora) x Crassula ovata 'Gollum'?, Succulenta 95(2): 88-89.

Schubertlaan 196
2324EC Leiden

❁ ❁ ❁

RECTIFICATIES

In het vorige nummer van Succulenta zijn twee fouten ingeslopen.

Op pagina 114 behoort het onderschrift bij afb. 2 te luiden Lepismium lumbricoides.

Op pag. 127 is de foto foutief afgebeeld. De foto is helaas in spiegelbeeld geplaatst.

Hiervoor onze welgemeende excuses.

De redactie

SUCCULENTENNIEUWTJES

Wolter ten Hoeve

Horst Kallenowsky tekent voor het eerste artikel in de decemberuitgave van **Kakteen und andere Sukkulenten** (66-12). Hij schetst hoe zijn geslaagde zoektocht naar de 'critically endangered' (ernstig bedreigde) *Gymnocalycium ragonesei* verliep. Hij vond de planten en concludeert dat deze gymno er iets beter voorstaat dan verwacht werd. De nieuwbeschrijving van *Micranthocereus oliveirae* wordt gepresenteerd door Pierre Braun. Kenmerken van deze nieuwe soort zijn een dichte goudgele bedoorning, een borstelig, goudgeel cefalium en groengele bloemen. Deze micranthocereus is gevonden in Minas Gerais, Brazilië. Rudolf Schmied brengt het geslacht *Huernia* voor het voetlicht. Na een algemene inleiding belicht hij een kleine twintig soorten en besteedt hij aandacht aan de cultuur van huernia's. Matthias Kist heft een treurzang aan over zijn *Mammillaria senilis*. In plaats van bloemen te produceren, heeft de plant haar jachtinstinct gevolgd en een mees te grazen genomen. In de Karteikarten worden *Echinocereus arizonicus* en *Orbea wissmannii* voorgesteld. Brigitte Schmidt heeft de literatuur van de laatste 150 jaar grondig doorgespit over het gebruik van substraten voor cactussen. Daaruit blijkt dat er nogal wat 'voortschrijdend inzicht' is geweest over de samenstelling van de ideale cactusgrond. Russell Wagner doet een aantal voorstellen voor onderzoek aan het vrijkomen en kiemen van de zaden der *Aizoaceae*. Gisela en Gerhard Böhm doen verslag van hun zoektocht naar *Escobaria robbinsorum*. Deze klein blijvende cactus werd gevonden in de Amerikaanse staat Arizona, vrijwel op een steenworp afstand van de Mexicaanse grens en vrijwel onder het oog van regelmatig voorbijkomende grenspatrouilles.

In het Engelse **Cactus World** (33-4) vervolgt Jonathan Clark zijn reis door Chili (deel 1 werd in 2014 gepubliceerd). In dit tweede deel beschrijft hij de cactussen (voornamelijk copiapoa's) die hij tegenkwam, toen hij vanuit Huasco met Paul Klaassen en anderen noordwaarts reed, en daarbij bekende copiapoa-locaties als Totoral, Copiapó, Pan de Azucár, Taltal en Quebrada San Ramón aandeed. Detlef Schnabel focusseert op de pachypodiums van zuidelijk Afrika. Hij bespreekt achtereenvolgens *Pachypodium bispinosum*, *P. lealii*, *P. namaquanum*, *P. saundersii* en *P. succulentum*. Daarnaast geeft hij adviezen betreffende het kweken van pachypodiums. Zijn artikel is verluchtigd met natuuropnamen. Peter Bint richt zijn blik op het geslacht *Micranthocereus*. De 10 soorten van dit cactusgeslacht, inclusief *M. hofackerianus*, welke oostelijk Brazilië als hun natuurlijke groeiplaats hebben, worden achtereenvolgens besproken en met één natuuropname belicht. Enkele opmerkingen over substraat en kweekwijze van deze 'rotsbewoners' besluiten het artikel. Een intergenerieke hybride, x*Stapvalia oskopensis* wordt door Cummings beschreven. De vermoedelijke ouders zijn *Stapelia englerianа* en *Duvalia caespitosa*. Tony Morris maakt de lezer deelgenoot van het wel en wee van zijn *Pterocactus tuberosus*. Deze minstens 40 jaar oude plant wordt elke 4 jaar door hem volledig gekortwiekt, en getuige de foto's, ziet de plant er een jaar later weer picobello uit. Hoe een meer dan 30 jaar oude *Aeonium arboreum* 'Zwartkop' plotseling in bloei komt, wordt verhaald door Gerry Blacoe. In plaats van dood te gaan na de bloei,

©Succulenta jaargang 95 (4) 2016

bleef de plant in leven en produceerde talrijke jonkies vanuit de bloeistengel. In de rubriek 'In my greenhouse' is het deze keer Colin Walker die de deur van zijn kas open doet. De focus ligt bij hem voornamelijk op aloë's, agaven en sansevieria's. Doreen Bolnick en Al Laius geven een inkijkje in het maken van een tekening van een plant in de natuur. Ian Woolnough stelt enkele cactussen van het Caribische eiland Antigua voor. De nadruk ligt hierbij op *Melocactus intortus*. Colin Walker brengt een update van het geslacht *Beaucarnea*, waar het geslacht *Calibanus* tegenwoordig ook onder valt. De soorten *B. recurvata*, *B. hookeri*, *B. gracilis*, *B. stricta* en *B. purpusii* worden wat uitgebreider besproken. Rob Stevenson behandelt *Acharagma roseanum* subsp. *galeanum* en daarnaast zijn er portretten van *Echinocereus nivosus* en *Huernia blyderiverensis*.

Piante Grasse (35-3), het Italiaanstalige succulententijdschrift, bevat o.a. artikelen over de uitspraak van Latijnse namen van planten, over de zeer resistente *Trichocereus huascha*, over voornamelijk stapelia-achtigen (met fraaie foto's), en over *Fenestraria rhopalophylla*.

In het laatste 2015-nummer van **Kaktusy** (2015-4) breekt Rudolf Slaba een lans voor *Sulcorebutia hertusii*. Hij beargumenteert waarom hij deze sulco als een echte soort ziet. Ivan Milt wijdt twee pagina's aan *Gymnocalycium friedrichii* var. *angustostriatum*, en Jan Gratias doet hetzelfde met *Tylecodon singularis*. Stanislav Stuchlík bespreekt *Notocactus brevihamatus*, waarbij hij deze soort op de natuurlijke locatie belicht, en ook aandacht aan het kweken van deze soort besteedt. Mário Snopka gaat in op de heikele situatie rondom *Loxanthocereus xylorhizus*. Deze beschermde soort wordt in de natuur ernstig in haar bestaan bedreigd. Lumír Král presenteert een 'kookboek' voor austrocactussen. Vanuit zijn ervaring met het kweken van deze cactussen geeft hij praktische adviezen. Ivana en Jiří Jandovi brengen een uitgebreid portret van *Pachyphytum compactum*. Jan Müller heeft 3 locaties van *Echinocereus reichenbachii* subsp. *baileyi* in de Amerikaanse staat Oklahoma bezocht en brengt daarvan verslag uit. Een nieuwe succulent, *Euphorbia dilloniana*, wordt beschreven door Jiří Haager en Hana Šedivá. Deze euphorbia werd in Chili gevonden op de plek waar de Río Limarí in de Stille Oceaan uitmondt.

De tweede **Kaktusy-special** van 2015 is gewijd aan het geslacht *Epithelantha*. De zeven door de auteur Rudolf Moulis erkende soorten, met de daarbij behorende ondersoorten, worden besproken en van commentaar voorzien.

Bradleya (33-2015), het jaarboek van de Engelse cactusvereniging, bevat een grote hoeveelheid artikelen, waarvan ik hier een beperkt aantal vermeld. Graham Charles heeft de verspreiding van *Espostoa blossfeldiorum* en *Espostoa senilis* onderzocht. Hij concludeert dat deze soorten een groter verspreidingsgebied hebben dan veelal werd aangenomen. Ernst van Jaarsveld publiceert weer diverse nieuwe cliffhangers in deze uitgave van Bradleya. Allereerst is er *Cotyledon petiolaris*. Deze succulent komt voor in steile kliffen langs de Mbashe-rivier in de Oostkaap. *Delosperma abbottii* is te vinden in kloven in de oostelijke kuststreek van Zuid-Afrika. De derde nieuwe klifbewoner is *Kleinia chimanimaniensis* uit oostelijk Zimbabwe en westelijk Mozambique. Er is een uiterlijke gelijkenis met *K. galpinii*. In de Westkaap, in kliffen langs de Olifantsrivier bij Badspoort, is *Drosanthemum badspoortensis* te vinden. In hetzelfde gebied heeft de nieuwe *Bulbine spongiosa* haar woonplaats. Op kliffen bij Buffelspoort langs de westelijke kant van de Groot Swartberg is *Astroloba cremnophila* aan te treffen. Het is een kleiner broertje van *Astroloba bullulata*. Het slotakkoord van Van Jaarsveld wat

de nieuwbeschrijvingen betreft, vormt *Cotyledon gloeophylla*. Deze cotyledon werd door hem al in 1990 gevonden en vertoont enige verwantschap met de wijdverbreide C. *woodii*. De nieuwe cotyledon komt voor op hellingen in de omgeving van de Kouga-dam in de Oostkaap. Young, Rodgerson, Hammer en Opel hebben 4 verwante taxa van het geslacht *Conophytum* uit Namakwaland nader onderzocht en komen tot de conclusie dat een nieuwbeschrijving gewenst is voor een der taxa. De nieuwe soort, *Conophytum confusum*, heeft lichtpaarse bloemen en vertoont verwantschap met C. *bachelorum*, C. *chrisocruxum* en C. *chrisolum*. Een andere, nieuwe conophytum wordt door Young, Rodgerson, Harrower en Hammer aan de lezer voorgesteld. Het betreft *Conophytum crateriforme*, die evenals C. *confusa* in het gebied noordwestelijk van Springbok haar thuisbasis heeft. De belangrijkste karaktertrek van de nieuwe conophytum is de zeer concave bovenkant. Silva, Figueiredo en Smith brengen een uitgebreid overzicht van uitheemse succulenten (meer dan 40), die aan de centrale westkant van Portugal genaturaliseerd zijn. Valdes en Gonzalez-Torres vergelijken de in westelijk Cuba voorkomende *Leptocereus ekmanii* en *L. assurgens* en concluderen dat het afzonderlijke soorten zijn. Het artikel van Mansfeld en Ott beschrijft de geschiedenis van de uit Myanmar afkomstige (en daar mogelijk uitgestorven) *Sansevieria burmanica* en de herontdekking van deze soort op Sri Lanka. Het is daarbij niet uit te sluiten dat deze soort door menselijk ingrijpen op Sri Lanka beland is. Thiede, Campbell-Barker, Clare, Downs en Hargreaves bediscussiëren *Aloe arborescens* welke over een groot gebied van zuidelijk Afrika verspreid is. Deze soort is meestal sterk vertakt en heeft een struikachtig voorkomen, maar op Mount Mulanje in het zuiden van Malawi is deze aloë niet of amper vertakt en boomachtig.

Cactus World (33-3) begint met het eerste deel van een reisverslag door Mexico. De auteur, Ian Woolnough, is een maand met Paul Klaassen en Cliff Thompson op stap geweest en hij verhaalt over zijn belevenissen en over de planten die hij vond. Het geheel heeft een hoog 'first time, first love' gehalte, maar voor een ervaren Mexico-ganger is het gesneden koek. Peter Bint heeft zijn camera op de mesembs ingesteld en hij wijdt uit over deze planten, waarvan hij het idee heeft dat ze ietwat stiefmoederlijk behandeld worden. Dit laatste concludeert hij aan de hand van wat er sinds 1950 over deze planten gepubliceerd is in de Engelse tijdschriften. De geslachten *Conophytum* en *Lithops* hebben wat minder te lijden van deze malaise. De auteur roept op om op de praktijk gerichte artikelen te schrijven over de mesembs. Attila Kapitany is enkele dagen in de omgeving van Las Vegas op stap geweest met Kelly Griffin. Talrijke exemplaren van *Agave utahensis* werden gefotografeerd en het artikel toont een aantal voorbeelden van de variabiliteit van deze schitterende agave. Mike Stansbie geeft de lezer een inkijkje in zijn collectie en schrijft over de wederwaardigheden van zijn leven als cactusliefhebber. Het is in deze aflevering van Cactus World de beurt aan Gerhard Marx om enkele euphorbia's, die de moeite van het kweken waard zijn, voor te stellen. Hij bespreekt achtereenvolgens *Euphorbia fortuita*, *E. gamkensis*, *E. pseudoglobosa* en *E. tubiglans*. Natuuropnamen vergezellen het artikel van Marx. In Somalië valt voor diehards altijd wel iets te beleven. Zo hebben Tom McCoy en John Lavranos er 2 nieuwe aloë's gevonden, en wel *Aloe anodonta* (de naam is afgeleid van het gegeven dat de bladeren van deze aloë tandeloos zijn) en *Aloe nigrimontana*. De eerste soort, welke gelijkenis vertoont met *A. lindenii* en *A. breviscapa*, groeit op een heuvel ten oosten van Gardo. De tweede soort komt voor in

het Ahl Medow gebergte (hetgeen zwarte bergen betekent, tevens is daarmee de naam verklaard) en vertoont overeenkomst met *A. hildebrandtii*. Mark Preston beschrijft zijn techniek om epifytische cactussen te kweken. Hij gebruikt een langwerpige pot van gebakken klei, welke omkleed wordt met mos en gevuld met wat water. De cactus wordt vervolgens in het mos beworteld en heeft continu een vochtige omgeving door water dat door de pot heen sijpelt. Aeoniumhybriden is het onderwerp waar good old Gordon Rowley enkele pagina's aan wijdt. Het is verbazingwekkend hoeveel kruisingen er mogelijk zijn tussen de verschillende aeonium-soorten. Rowley hoopt echter niet dat dit ertoe zal leiden dat alle aeoniums onder *Aeonium arboreum* geplaatst zullen worden. Rogan Roth stelde zichzelf na een bezoek aan het Zuid-Afrikaanse Langeberg-gebied de vraag welke haworthia hij daar gevonden had, *Haworthia magnifica* of *H. mirabilis*. Na bestudering van beschikbare literatuur concludeert hij dat het *H. mirabilis* was. De intussen ook al good old John Pilbeam komt met een bijdrage over de wilcoxia's. Hij bespreekt de 3 soorten, die hiertoe behoren, namelijk *Echinocereus schmollii*, *Echinocereus leucanthus* en *Echinocereus poselgeri*. Roy en Khuraijam vestigen de aandacht op de 'Cactus and Succulent House' van de botanische tuin van Lucknow in India, waar diverse cactussen en vetplanten gecultiveerd worden.

In het januarinummer van **Kakteen und andere Sukkulenten** (67-1) heeft Thomas Engel tijdens een reis door Arizona zijn blik gericht op *Echinocereus engelmannii* en daarmee verwante soorten. De toekenning van een soortnaam aan gevonden planten bleek nogal lastig te zijn. Klaus Breckwoldt portretteert *Myrmecodia* sp. Alfred Wunder is, aan de hand van specialisten als Fred Kattermann en Helmut Walter, in Chili op zoek gegaan naar klein blijvende copiapoa's. Zijn verslag van deze reis wordt gelardeerd met natuuropnamen van diverse copiapoa-soorten. De cactus van het jaar, *Discocactus horstii*, wordt door Andreas Hofacker in de spotlights geplaatst. De Karteikarten zijn gewijd aan *Anacampseros filamentosa* en *A. telephiastrum*. De bijdrage van Ernst Kluge gaat over het gebruik van agaven bij de productie van drank en vezels, alsmede enkele andere toepassingen. Met name het cultiveren van agaven voor de productie van vezels komt in talrijke landen voor. Rudolf Schmied stelt een aantal lobivia-hybriden uit zijn collectie voor.

Het Belgische **CaVeKa** (28-12) kent de gebruikelijke plantbesprekingen. Deze keer wordt de fraaie *Uebelmannia pectinifera* var. *eriocactoides* door K.J. Neirinck besproken. Het betreft een groot wordende uebelmannia met een jeugdvorm die erg verschilt van de volwassen vorm. Freddy Lampo belicht *Tephrocactus bonnieae* en gaat uitgebreid in op de 'ontstaansgeschiedenis' van deze interessante opuntia. De andere planten, die besproken worden, zijn *Caralluma burchardii* subsp. *burchardii* (Rob de Bock) en *Gasteria batesiana* (D. Fondateur).

Euphorbia World (11-3) begint met een bijdrage van Riina, Marques en Hurbath over de euphorbia's van Brazilië. Deze aflevering heeft betrekking op de sectie *Brasilienses*.

De 4 soorten binnen deze sectie, te weten *E. attastoma*, *E. holochlorina*, *E. phosphorea* en *E. sipolisii* worden besproken. Het noorden van Madagaskar heeft alweer een nieuwe succulent opgeleverd, en wel *Euphorbia ramena*. Deze soort wordt beschreven door Volker Buddensiek en Alfred Razafindratsira. Ze lijkt op *E. millotii*. Bob Potter bespreekt een aantal Malagassische euphorbia's in hun natuurlijke omgeving. Volgens Gerhard Marx is er in de literatuur nogal wat verwarring over de ware identiteit van *E. crassipes*. Die verwarring lijkt een

sneeuwbaleffect te hebben veroorzaakt. Voor Marx is dat een reden geweest om alle inconsistenties op een rijtje te zetten en met de ware *E. crassipes*, welke bij Beaufort West groeit, op de proppen te komen. *E. fusca* is een andere soort dan *E. crassipes* en *E. decepta* is mogelijk een vorm van *E. crassipes*, aldus Marx. Massimo Afferni bespreekt enkele struikachtige, op de Canarische Eilanden voorkomende euphorbia's. Het betreft *E. atropurpurea* en fa. *lutea*, *E. bourgaeana*, *E. berthelotii*, *E. lamarckii* var. *broussonetii* en *E. mellifera*.

De eerste 10 pagina's van **Avonia** (33-4) brengen de lezer naar gebieden in Australië, waar flessenbomen voorkomen. De auteur van het artikel, Attila Kapitany, heeft zijn bijdrage verluchtigd met fraaie opnamen van de boabs, zoals de baobabs in Australië genoemd worden. De volgende soorten worden besproken: *Adansonia gregorii*, *Brachychiton australis*, *B. compactus*, *B. hauserae*, en *B. rupestris*. De omgeving van de Namibische stad Lüderitz is aan een nadere beschouwing onderworpen door Jörg Ettelt. Met een neerwaarts gerichte blik heeft hij ettelijke succulenten kunnen ontwaren, en deze zijn door hem op de foto gezet. Het volgende artikel is de Duitse versie van een eerder in Euphorbia World verschenen bijdrage over het kweken van euphorbia's (auteur Rikus van Veldhuisen). Evelyn Durst is gefascineerd door details. De details van succulenten brengt ze in een vooral fotografische bijdrage tot uiting. Marco Cristini heeft enkele grasweides in de omgeving van Folgaria (Noord-Italië) bezocht, waar *Sempervivum tectorum* buitengewoon veel voorkomt. De planten blijken alleen te groeien op plekken die niet begraasd worden. Ook enkele andere succulenten, o.a. sedums en saxifraga's groeien op deze locatie. Een nieuwe aloë, *Aloe momccoyae*, wordt gepresenteerd door Tom McCoy en John Lavranos. De nieuwe aloë is gevonden in het Asir-gebergte van Saudi-Arabië, in een zeer moeilijk toegankelijk gebied. De geel bloeiende soort behoort tot de groep met behaarde bloemen, waartoe ook bv. *A. woodii* en *A. tomentosa* behoren.

Het blad van de Duitse mammillariaclub, **Mammillaria** (39-4), bevat het slotdeel van een artikel over de verbreiding van *Mammillaria grahamii*, *M. microcarpa* en *M. oliviae*. In deze aflevering wordt ingegaan op enkele vroegere beschrijvingen van *M. grahamii* en *M. oliviae*. Op grond van de beschrijvingen en van zaadonderzoek concluderen de auteurs, Eberhard Lutz en Rainer Pillar, dat *M. grahamii* en *M. microcarpa* identiek zijn. Ralf Dehn bespreekt *Mammillaria discolor* van een tweede locatie bij Esperanza en van een locatie bij de mijn Las Derrumbadas langs de MEX-140 (d.w.z. de typevindplaats van *M. pachyrhiza*, door Dehn als subsp. *discolor* beschouwd). Thomas Linzen toont bloemdoorsnedes van *M. bertholdii*, en ook hieruit blijkt dat deze soort goed past binnen de serie *Longiflorae*. Elton Roberts bespreekt *Coryphantha durangensis* subsp. *durangensis*. De nadruk ligt op de beschrijving en op het kweken van deze soort. Klaus Rebmann vergelijkt de verschillende beschrijvingen van *M. karwinskiana*. Daaruit blijkt dat die beschrijving geleidelijk veranderd is, waardoor er een fundamenteel verschil is ontstaan tussen de oorspronkelijke en de recente beschrijvingen. Rebmann concludeert dat de planten uit de vallei van Oaxaca de Juarez niet als *M. karwinskiana* of als *M. confusa* geïdentificeerd moeten worden, maar als *M. conzattii*.

Vreebergen 2
9403 ES Assen

SUMMARY

Rob Bregman

Ben Wijffelaars opens this 'Succulenta' with a report of the yearly bus trip to some cactus nurseries in South West Holland, with compliments to female bus driver Mimi.

Instead of dealing with a species depicted in the old 'Verkade' books, this time Theo Heijnsdijk goes back in history to the cactus craze of the 1930's, when several books came out, the pictures of which could be obtained with food products such as chocolate and biscuits. Using this formula. many other books focusing on nature subjects were published in this decade. Most titles are still available on internet sites for reasonable prices.

In his column 'in the spotlight', Bertus Spee presents another four nice succulents, viz. *Thelocactus buekii* ssp.*matudae*, *Echeveria xichuensis*, *Echinocereus maritimus* and *Mammillaria haudeana*.

Ludwig Bercht and Albert Hofman provide part two of their study on the genus *Weingartia*. The type species *W. fidana* (originally introduced as *Echinocactus Fidaianus* by Backeberg in 1932) is discussed. A year later, Backeberg raised a new genus *Spegazzinia* for this plant together with *E. neumannianus*. Another year later, this name was changed to *Weingartia*. Both species show a remarkable thin stem section between a large root tuber and the base of the plant body (however, not in all cases). All relevant characters of this species group are brought together in a table. Presently, all weingartias are placed in the genus *Rebutia*, according to Hunt.

Herbert Thiele deals with *Lithops optica* forma *rubra*.

During his many visits to the national parks of the southern USA, Roelof Salters came across many beautiful cacti growing under barbed wired fences.

Ruud Tropper outlines his experiences with the culture of *Toumeya papyracantha*, a cactus from southwestern USA, with grassy spines that function as camouflage against herbivores. The seeds can be dispersed by cattle after grazing off plants with ripe fruits. Plants damaged in this way may produce new shoots. Ruud winters his plants very coldly (down to minus 15^{0}C) and waters them already in Februari, no matter if it still freezes!

Ben Zonneveld continues his series of articles on succulents with longitudinally folded leaves. In part 4 he deals with the genus *Sempervivum*. The degree of folding seems to depend on the number of mutated genes. These plants often show other deviations such as less or no seed production, cristate formation and/or chunky habit.

Wolter ten Hoeve summarizes the contents of other journals on succulent plants.

R.Bregman@contact.uva.nl

Inlichtingen over het lidmaatschap en ontvangst van nummers en adreswijzigingen aan:
Inquiries about membership and receipt of issues and address changes to:
D.H. Roozegaarde
Banninkstraat 5
7255 AT Hengelo (Gld)
Tel.: +31(0)575 465270
E-mail: ledenadministratie@succulenta.nl

Ben Wijffelaars	Cactusreisje	150
Theo Heijnsdijk	De plaatjesalbums van Verkade en Pette	151
Bertus Spee	Voor het voetlicht	161
Ludwig Bercht & Albert Hofman	Het geslacht Weingartia De typesoort Weingartia fidana	163
Herbert Thiele	Lithops optica forma rubra - geliefd en begeerd	175
Roelof Salters	Onder het prikkeldraad	179
Ruud Tropper	Mijn ervaringen met.....Toumeya papyracantha	183
Ben J.M. Zonneveld	Vetplanten met in de lengte gevouwen bladeren 4 Sempervivum	187
Wolter ten Hoeve	Succulentennieuwtjes	194
Rob Bregman	Summary	199

succulenta vereniging van cactus- en vetplantenliefhebbers

COLOFON
http://www.succulenta.nl
E-mail: info@succulenta.nl

Auteursrecht:
Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan na verkregen toestemming van de auteur/illustrator en met een duidelijke bronvermelding

Redactiesecretariaat:
Mevr. R. Maessen
Weezenhof 1232
6535 EZ Nijmegen
E-mail: redactie@succulenta.nl

Hoofdredactie:
C.A.L. Bercht
H.W. Viscaal

Redactie:
R. Bregman
W. ten Hoeve
H. Ruinaard
B.J.M. Zonneveld

Vormgeving: H. W. Viscaal

Druk: Senefelder Misset
Doetinchem

Bij de voorplaat:

Volwassen plant van Weingartia fidana LB 5098 op de natuurlijke groeiplaats

Foto: Ludwig Bercht